

การศึกษาความรู้ ทักษะ การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนม ของเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพโคนมในพื้นที่จังหวัดสระบุรี

ชัชรี นิชโมสถ¹ สติติย์พงษ์ พรหมสถิตย์²

บทคัดย่อ

โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคติดต่อที่สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก การศึกษาครั้งนี้จัดทำขึ้นในจังหวัดสระบุรีซึ่งมีฟาร์มโคนมมากที่สุดในประเทศไทย และเป็นพื้นที่ที่พบการเกิดโรคนี้อย่างต่อเนื่อง โดยระหว่างปี พ.ศ.2557 – พ.ศ.2563 พบการระบาดถึง 63 ครั้ง **วัตถุประสงค์การศึกษา** 1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะและการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมของเกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพโคนมในพื้นที่จังหวัดสระบุรี 2. เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่ **วิธีการศึกษา** ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อศึกษาข้อมูลความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมของเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนม/สหกรณ์โคนม และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 449 คน นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้การศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) และการศึกษาเชิงอนุมาน (Inferential study) **ผลการศึกษาพบว่า** เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับดี (ร้อยละ 93.25) ทักษะส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 94.25) และการปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 86.50) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับดี (ร้อยละ 68.75) ทักษะส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68.75) และการปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 93.75) เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับดี (ร้อยละ 93.94) ทักษะส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 81.82) และการปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 100.00) ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานกับคะแนนความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ในกลุ่มเกษตรกรพบว่าระดับการศึกษามีผลต่อความแตกต่างของคะแนนความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญ ($P\text{-value} = 0.00$) เกษตรกรที่ฟาร์มโคนมเคยเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มมีคะแนนความรู้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเกิดโรคอย่างมีนัยสำคัญ ($P\text{-value} = 0.00$) และเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท/เดือน มีคะแนนทักษะต่ำกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ($P\text{-value} = 0.01$) ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์พบว่ากลุ่มที่มีฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบมากกว่าจะมีคะแนนความรู้สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ($P\text{-value} = 0.00$ และ 0.01 ตามลำดับ) ส่วนผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ พบว่าคะแนนความรู้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคะแนนการปฏิบัติระดับปานกลางถึงสูง ($r = 0.48$; $P\text{-value} = 0.00$) และคะแนนความรู้ของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคะแนนทักษะและคะแนนการปฏิบัติระดับปานกลางถึงสูง ($r = 0.45$; $P\text{-value} = 0.01$ และ $r = 0.36$; $P\text{-value} = 0.04$ ตามลำดับ) ซึ่งทางคณะผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการกำหนดแผนการดำเนินการระยะสั้น ซึ่งจะเน้นที่การส่งเสริมความรู้ด้านวัคซีน มาตรการในการทำลายเชื้อโรค และหน้าที่ของเกษตรกรตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558 ส่วนแผนการดำเนินการระยะสั้นและระยะยาวนั้นต้องเน้นการผลักดันให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเข้าสู่ระบบการรับรองฟาร์มที่มีระบบป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (GFM) และพัฒนาเข้าสู่ระบบฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ต่อไป

คำสำคัญ: โรคปากและเท้าเปื่อย ความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ โคนม การป้องกันและควบคุม จังหวัดสระบุรี

เลขทะเบียนผลงานวิชาการ: ๖๕(๒)-๐๑๑๖(๑)-๐๔๔

¹ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี อ.เมืองสระบุรี จ.สระบุรี 18000

² สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 อ.เมืองปทุมธานี จ.ปทุมธานี 12000

Knowledge, Attitude, Prevention and Control Practices of Foot and Mouth Disease of Dairy Cow Farmers and Dairy Health Care Stakeholders in Saraburi Province

Chatcharee Niyamosot¹ Satitpong Promsatit²

Abstract

Foot and mouth disease (FMD) is a contagious disease that significantly impacts to animal health and economic losses. This study was conducted in Saraburi province which has highest number of dairy farming in central part of Thailand and occurrences of FMD was also high as 63 cases reported during 2014 – 2020. Objectives of this study were to investigate stakeholders' knowledge, attitude and practices (KAP) of FMD prevention and control in dairy farms and to develop guidelines of FMD prevention and control for this province. Questionnaires were used to assess KAP of farmers, Animal Health Promotion (AHP) officers of milk collecting centers and officers of Department of Livestock Development (DLD) comprising of 499 interviewees. Data were analyzed by utilizing descriptive and inferential statistic. The results showed that most of farmers considered to have good knowledge (93.25%), moderate attitude (94.25%) and good practices (86.50%), most of AHP officers considered to have good knowledge (68.75%), moderate attitude (68.75%) and good practices (93.75%) and most of DLD officers considered to have good knowledge (93.94%), good attitude (81.82%) and all of them considered to have good practices (100.00%). Fundamental data analysis showed that educational level of farmers were significantly associated with KAP scores (P-value = 0.00) and farmers who had experienced FMD outbreak had more knowledge scores than unexperienced farmers (P-value = 0.00). Farmers with monthly incomes less than 10,000 baht considered to have lower attitude scores than those with greater incomes (P-value = 0.01). Knowledge score of AHP and DLD officers significantly associated with number of dairy farms under their responsibilities (P-value = 0.00 and 0.01, respectively). The results of KAP score correlation coefficient were farmers' knowledge scores positively associated with moderate to substantial practices scores ($r = 0.48$; P-value = 0.00) and DLD officers' knowledge scores positively associated with moderate to substantial attitude and practices scores ($r = 0.45$; P-value = 0.01 and $r = 0.36$; P-value = 0.04, respectively). The results of this study then used to develop action plan of FMD prevention and control for stakeholders. The short-term action plan consists of informing them about FMD vaccines, pathogen destruction measures, and their responsibilities under Section. 7 of the Animal Epidemic Act B.E. 2558 (2015). In the medium to long term, the action plan encourages dairy farms to get accredited under the Good Farming Management (GFM) standard and upgrade to Good Agricultural Practices (GAP) farms in the future.

Keywords: Foot and mouth disease, Knowledge, Attitude, Practices, Dairy cattle, Prevention and controls, Saraburi province

Registered no.: 65(2)-0116(1)-044

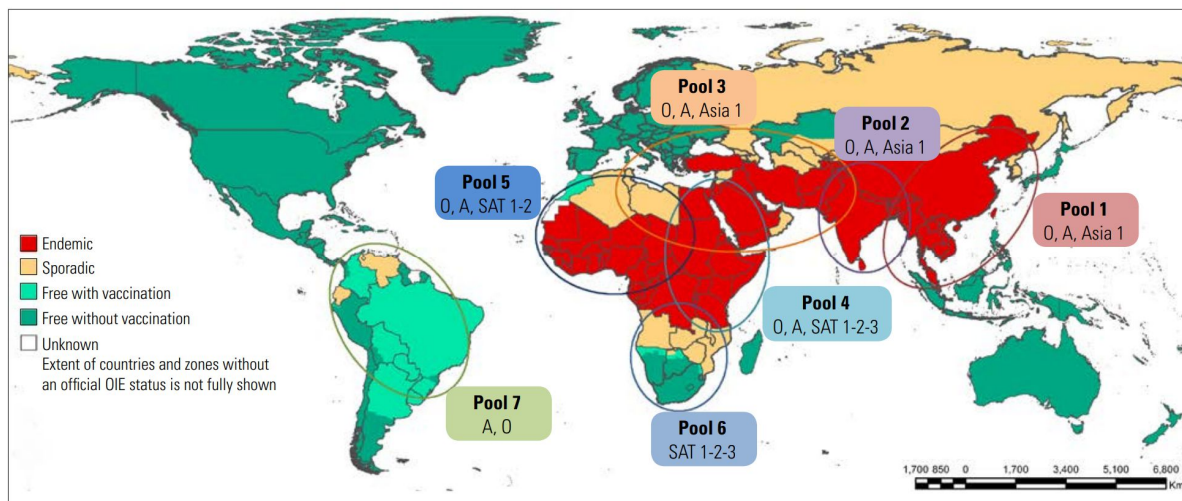
¹ Saraburi Provincial Livestock Office, Muang district, Saraburi 18000

² Office of Regional Livestock 1, Muang district, Pathum Thani 12000

บทนำ (Introduction)

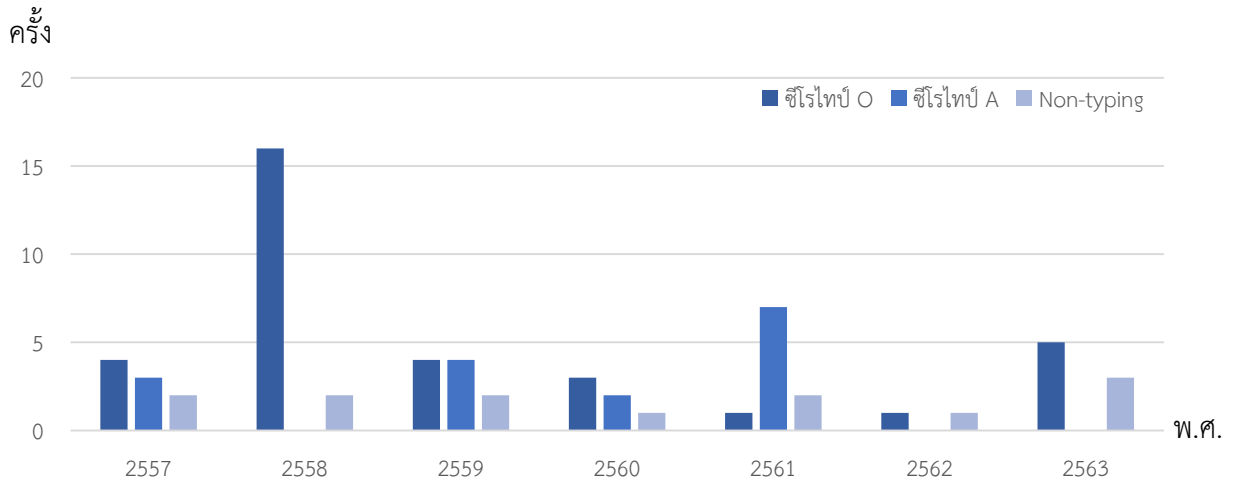
โรคปากและเท้าเปื่อยมีสาเหตุมาจากเชื้อ Foot and Mouth Disease Virus (FMDV) จัดอยู่ในวงศ์ Picornaviridae สกุล Aphthovirus มีทั้งหมด 7 ซีโรไทป์คือ O A Asia1 C SAT1 SAT2 และ SAT3 โดยแอนติบอดีที่เกิดขึ้นจากเชื้อไวรัสจะมีความจำเพาะต่อแต่ละซีโรไทป์ ดังนั้นเชื้อไวรัสแต่ละซีโรไทป์จะไม่ให้ความคุ้มโรคข้ามกัน (Office International des Epizooties, 2009) โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคติดต่อที่มีผลกระทบและสร้างความเสียหายให้กับสัตว์เศรษฐกิจโดยเฉพาะในโค กระบือ แพะ แกะ และสุกร อีกทั้งยังสามารถพบโรคนี้ได้ในสัตว์ป่า อาทิเช่น กวาง หมูป่า ยีราฟ รวมทั้งช้างอีกด้วย โดยในปี พ.ศ. 2532 มีรายงานการพบโรคปากและเท้าเปื่อยซีโรไทป์ O ในช้างที่จังหวัดนครปฐม (ชิต และประทีป, 2536) เชื้อชนิดนี้สามารถติดต่อได้ง่ายหลายช่องทาง ซึ่งสัตว์ที่ป่วยจะมีการซึม เป็นไข้ น้ำลายไหล พบแผลตุ่มตามอวัยวะต่างๆ ทั้งในช่องปาก กีบ รวมถึงเต้านม (Kitching et al., 2005) เป็นผลให้สัตว์เจ็บขา และให้ผลผลิตปริมาณน้ำนมลดลง โรคชนิดนี้เป็นโรคในพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558

จากข้อมูลขององค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (Office International des Epizooties, 2011) โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคที่พบได้ในหลายพื้นที่ ทั้งในทวีปเอเชีย แอฟริกาใต้ อเมริกาใต้ และตะวันออกกลาง ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีซีโรไทป์ที่แตกต่างกันออกไป ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงลักษณะการพบเชื้อไวรัสชนิดปากและเท้าเปื่อยซีโรไทป์ต่างๆ ในหลายทวีปของโลก (Freimanis et al., 2016)

โรคปากและเท้าเปื่อย (Foot and Mouth Disease) เป็นโรคประจำถิ่นในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 มีประเทศที่มีลักษณะเป็นหมู่เกาะซึ่งได้รับการรับรองเป็นประเทศที่ปลอดโรคโดยปลอดจากการทำวัคซีน ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ (Blacksell et al., 2019) ส่วนประเทศไทยนั้นยังมีการรายงานสถานการณ์การระบาดของโรคนี้ไปยังองค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึงปัจจุบัน โดยพบการระบาดเพียงชนิดซีโรไทป์ O และ A ซึ่งการระบาดของโรคนี้ในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2562 พบการแพร่ระบาดของโรคมีสาเหตุมาจากไวรัสชนิดซีโรไทป์ O เป็นหลักในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยสาเหตุรองลงมาไวรัสชนิดซีโรไทป์ A ซึ่งการระบาดของโรคช่วงปี พ.ศ. 2551 - พ.ศ. 2556 และช่วงปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2562 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (กิตติศักดิ์, 2021) ส่วนในพื้นที่จังหวัดสระบุรีนั้นพบการระบาดของโรคอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2563 พบการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยทั้งสิ้นจำนวน 63 ครั้ง จำแนกเป็นซีโรไทป์ O 34 ครั้ง ซีโรไทป์ A 16 ครั้ง และไม่สามารถจำแนกซีโรไทป์ได้ 13 ครั้ง ดังแสดงในรูปที่ 2

รูปที่ 2 แสดงจำนวนครั้งที่พบการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยและชนิดของซีโรไทป์ในจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ.2557 - พ.ศ.2563

สัตว์ที่ได้รับเชื้อไวรัสปากและเท้าเปื่อยจะมีระยะฟักตัวของโรคแตกต่างกันออกไป ขึ้นกับชนิดของสัตว์ที่ติดเชื้อ ปริมาณของเชื้อไวรัสที่ได้รับ และช่องทางที่สัตว์ได้รับเชื้อ โดยโคมีระยะฟักตัว 2 - 14 วัน และแกะมีระยะฟักตัว 3 - 8 วัน (The Center for Food Security and Public Health, 2014) เชื้อไวรัสชนิดนี้สามารถมีชีวิตอยู่ได้ในมูลสัตว์ที่แห้งได้นาน 14 วัน อยู่ในน้ำปัสสาวะได้นาน 39 วัน อยู่ในแหล่งน้ำได้นาน 50 วัน อยู่ในแปลงหญ้าที่อุณหภูมิตั้ง 8 - 18 องศาเซลเซียส และมีความชื้นสัมพัทธ์สูงได้นาน 74 วัน และสามารถอยู่ในดิน กระจอบป่าน หญ้าแห้ง และฟางแห้ง (ขึ้นกับรูปแบบการเก็บและสภาพอากาศ) ได้นาน 26 - 200 วัน (Animal Health Australia, 2014; Advance Veterinary Information System, 2002) สัตว์ที่ติดเชื้อไวรัสจะสามารถขับเชื้อออกจากร่างกายได้หลายทาง ได้แก่ ปนเปื้อนออกมากับสิ่งคัดหลั่งทั้งในส่วนของน้ำนม น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ และน้ำเชื้อ สัตว์ป่วยสามารถขับเชื้อไวรัสจากร่างกายก่อนที่สัตว์จะแสดงอาการป่วยได้ถึง 4 วัน การแพร่กระจายของเชื้อเกิดได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิเช่น จากสัตว์ที่ติดเชื้อไปยังสัตว์ปกติร่วมฝูง หรือสัตว์สัมผัสกับวัสดุอุปกรณ์ที่มีเชื้อไวรัสปนเปื้อน หรือการหายใจเอาเชื้อไวรัสในอากาศเข้าไป รวมทั้งการกินอาหารหรือน้ำที่ปนเปื้อนเชื้อไวรัส (The Center for Food Security and Public Health, 2014)

จังหวัดสระบุรีเป็นแหล่งผลิตนํ้านมดิบที่ใหญ่เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศไทย ซึ่งมีการเลี้ยงโคนมที่หนาแน่น โดยจากข้อมูลการสำรวจจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและประชากรโคนมในจังหวัดสระบุรี พบว่าในปี พ.ศ.2564 มีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งสิ้น 4,712 ราย โดยมีจำนวนประชากรโคนม 160,357 ตัว (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, 2564) พื้นที่จังหวัดสระบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดลพบุรี ซึ่งประกอบด้วย อำเภอพัฒนานิคม อำเภอท่าหลวง อำเภอชัยบาดาล และอำเภอลำสนธิ รวมทั้งติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย อำเภอปากช่อง และอำเภอสีคิ้ว จึงเป็นพื้นที่ที่มีการเลี้ยงโคนมมากที่สุดในประเทศ ซึ่งมีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่ในรูปแบบของสหกรณ์ รวมถึงศูนย์รับนํ้านมดิบของเอกชนกระจายอยู่เต็มพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด จากการเลี้ยงโคนมในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นจึงเป็นปัจจัยนํ้ามนํ้าที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการแพร่กระจายของโรคระบาดในโคนมบ่อยครั้ง โดยเฉพาะโรคระบาดที่มีความสำคัญในโคนม ได้แก่ โรคปากและเท้าเปื่อย

โรคปากและเท้าเปื่อยนั้นถึงแม้จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิตในโคที่โตเต็มวัย แต่ก็ยังก่อให้เกิดปัญหาด้านความสูญเสียทางเศรษฐกิจในวงกว้าง เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถส่งนํ้านมได้ อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในการรักษาสัตว์ป่วย ซึ่งหากฝูงสัตว์ไม่ได้รับวัคซีนอาจมีอัตราการป่วยได้มากกว่าร้อยละ 80 ของฝูง ทำให้

เกษตรกรสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั้งระดับครัวเรือนไปจนถึงระดับประเทศ โดยในระดับครัวเรือนทำให้เกษตรกรที่เลี้ยงโคนมสูญเสียรายได้ เพราะการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยทำให้ปริมาณและคุณภาพของน้ำนมลดลง นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มรายจ่ายให้แก่เกษตรกรมากขึ้นทั้งในส่วนการบำรุงและรักษาโคนมเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีเช่นเดิม ส่วนในระดับประเทศทำให้ไม่สามารถส่งออกผลผลิตต่างๆ ไปยังประเทศที่ปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย ถือว่าเป็นการสูญเสียการเพิ่มรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก (สุชาติ และ อริศรา, 2561) อีกทั้งยังมีงานวิจัยพบว่าโคที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนสามารถขับไวรัสในระดับที่สูงและมีระยะเวลาในการขับเชื้อยาวนานกว่าโคที่ได้รับการฉีดวัคซีนอย่างมีนัยสำคัญ (Parthiban et al., 2015) ซึ่งส่งผลให้ปริมาณเชื้อไวรัสในพื้นที่เพิ่มขึ้น ทำให้โรคแพร่กระจายเป็นวงกว้างได้โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงโคนมหนาแน่น ดังนั้น กรมปศุสัตว์จึงมีนโยบายมุ่งเน้นไปที่การรณรงค์การฉีดวัคซีนให้ทั่วถึงและครอบคลุมประชากรสัตว์ตามวงรอบการรณรงค์การฉีดวัคซีน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงโคนมที่หนาแน่น โดยกำหนดแผนให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมปีละ 3 รอบ ซึ่งดำเนินการในช่วงเดือนตุลาคม กุมภาพันธ์ และมิถุนายน ของทุกปี แต่ในปัจจุบันยังพบว่าเกษตรกรบางรายที่ยังมีความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับผลกระทบจากการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย โดยมีความกังวลว่าหากดำเนินการฉีดวัคซีนแล้วจะมีผลทำให้โคนมเกิดอาการป่วย ผลผลิตน้ำนมลดลง หรือถึงจะมีการฉีดวัคซีนไปแล้วก็ไม่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดโรครายในฟาร์มขึ้นได้ จึงเป็นผลให้ไม่ยินยอมที่จะฉีดวัคซีนตามวงรอบ หรืออาจถึงขั้นมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการฉีดวัคซีนอีกด้วย ซึ่งจากข้อเท็จจริงการฉีดวัคซีนนั้นเป็นเครื่องมือหนึ่งในการป้องกันและลดความรุนแรงของการเกิดโรค รวมถึงช่วยในการลดอัตราการป่วยของโรคปากและเท้าเปื่อยในฝูงโคนม การฉีดวัคซีนป้องกันโรคเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะสามารถป้องกันโรคได้ การป้องกันและควบคุมที่ดีที่สุดคือ การใช้มาตรการระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosecurity) ซึ่งจะกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ดีสำหรับฟาร์ม เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคจากภายนอกฟาร์มเข้าสู่ภายในฟาร์ม ร่วมกับการจัดการที่ฟาร์มอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดการอาหารและการมีโปรแกรมดูแลสุขภาพ เช่น ถ่ายพยาธิเป็นประจำ จัดหาอาหารหยาดคุณภาพดี และแร่ธาตุเสริมให้เพียงพอ เป็นต้น จะทำให้เกิดฝูงโคนมสุขภาพดี ตอบสนองและสร้างภูมิคุ้มกันต่อโรคอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยจึงจำเป็นต้องมีการยกระดับการเลี้ยงโคนมเข้าสู่ระบบฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices; GAP) เพื่อที่จะสามารถจัดการฟาร์มโคนมได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีระบบในการป้องกันโรคเข้าสู่ฝูงสัตว์ โดยต้องร่วมกับการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์ (หมายรวมถึงการขนส่งน้ำนมดิบ มูลสัตว์ และอาหารสัตว์ที่ผ่านเข้าออกในบริเวณจุดเกิดโรคหรือบริเวณใกล้เคียง) อย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย ซึ่งต้องดำเนินการร่วมกับการขึ้นทะเบียนสัตว์ทุกตัวอย่างจริงจังเพื่อให้สามารถควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ได้อีกด้วย

การป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโคนม นั้นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งในส่วนองเกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพสัตว์ให้กับเกษตรกร เพื่อที่จะผลักดันให้มาตรการในการป้องกันและควบคุมโรคประสบความสำเร็จ และส่งผลให้โคนมปลอดภัยจากโรคดังกล่าว ดังนั้นการสร้างให้เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพโคนมมีความรู้ ทักษะคติในการป้องกันและควบคุมโรคดี จะส่งผลให้การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคนั้นดีไปด้วย เนื่องจากแนวโน้มที่บุคคลจะปฏิบัติตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทิศทางใดก็ขึ้นอยู่กับความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น (แสงเดือน, 2545) ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาประเมินความรู้ ทักษะคติ และการปฏิบัติ ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมของเกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพโคนมในจังหวัดสระบุรี เพื่อที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการสร้างกลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรค ตามแผนป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในจังหวัดสระบุรีต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง (Materials and Methods)

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของสหกรณ์โคนม/ศูนย์รับน้ำนมดิบ และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยทำการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) และการศึกษาเปรียบเทียบเชิงอนุมาน (Inferential study) ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2563 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2564

1. การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน (ข้อมูลทุติยภูมิ)

1.1 ทำการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ

1.2 ทำการศึกษาข้อมูลทางสถิติของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จำนวนโคนม และปริมาณน้ำนมในจังหวัดสระบุรีและภาพรวมของประเทศไทยจากรายงานของศูนย์สารสนเทศ กรมปศุสัตว์ จำนวนศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมของจังหวัดสระบุรีจากสำนักส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ จำนวนเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับโคนมในจังหวัดสระบุรีจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี จำนวนโคนมที่ติดเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อย ปัจจัยและสาเหตุการติดเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนม จากฐานข้อมูลรายงานการระบาดโรคปากและเท้าเปื่อยจากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี และสำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์

2. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

2.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

2.1.1 เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม การศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาในเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและประชากรโคนมในจังหวัดสระบุรีของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี ปีงบประมาณ 2564 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์, 2564) พบว่ามีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งสิ้น 4,712 ราย โดยได้ทำการคำนวณประชากรกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Yamane (1973) ที่ค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 5 ซึ่งมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$n = N/(1+Ne^2)$$

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

ดังนั้นประชากรกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ต้องทำการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 369 ราย โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2.1.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของสหกรณ์โคนม/ศูนย์รับน้ำนมดิบ ซึ่งต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมด้านสุขภาพสัตว์ให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 16 ราย

2.1.3 เจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ ซึ่งต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีเกษตรกรโคนมในพื้นที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของกลุ่มพัฒนาสุขภาพสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี และเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ดูแลด้านสุขภาพสัตว์และผสมเทียมให้กับเกษตรกรโคนมในอำเภอที่มีโคนมจำนวน 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก อำเภอวังม่วง อำเภอแก่งคอย อำเภอพระพุทธบาท และอำเภอวิหารแดง จำนวนทั้งสิ้น 33 ราย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้แบบสอบถามจากรายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารระดับสูงสำนักงาน ก.พ. ประจำปี 2555 เรื่อง การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่จังหวัดสระบุรี (อภัย, 2555)

2.2.1 แบบสอบถามเรื่องความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดสระบุรี

2.2.2 แบบสอบถามเรื่องความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมในจังหวัดสระบุรี

2.2.3 แบบสอบถามเรื่องความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (ข้อมูลปฐมภูมิ)

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ที่พัฒนาโดยใช้โปรแกรมกูเกิลฟอร์ม (Google form) เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปัจจุบัน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามแบ่งหัวข้อออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานนำมาการแจกแจงความถี่เป็นอัตราร้อยละ (Percentage) และ ช่วงค่าความเชื่อมั่น (Confident interval; CI) ที่ร้อยละ 95

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย การให้คะแนนแต่ละข้อโดยหากตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน และดำเนินการจัดกลุ่มความรู้ที่เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเป็น 3 กลุ่ม ตามหลักเกณฑ์โดยใช้คะแนน ดังนี้

ความรู้ระดับดี	มีคะแนนร้อยละ 66.68 – 100.00
ความรู้ระดับปานกลาง	มีคะแนนร้อยละ 33.34 – 66.67
ความรู้ไม่ดี	มีคะแนนร้อยละ 0.00 – 33.33

ส่วนที่ 3 ทักษะในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย โดยใช้การวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's method) ซึ่งกำหนดคำตอบในแต่ละข้อเป็น 5 ทางเลือก โดยมีข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบซึ่งแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การให้คะแนนความคิดเห็นและทัศนคติระดับต่างๆ

ระดับความเห็น	คะแนน	
	ทัศนคติเชิงบวก	ทัศนคติเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

โดยจัดกลุ่มทัศนคติเกี่ยวกับโรคและวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติ โดยมีความกว้างของชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของชั้น} &= (\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) / \text{จำนวนชั้น} \\ &= (5 - 1) / 3 \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

ดังนั้น	ทัศนคติเชิงบวก	3.68 - 5.00	คะแนน
	ทัศนคติระดับเป็นกลาง	2.34 - 3.67	คะแนน
	ทัศนคติเชิงลบ	1.00 - 2.33	คะแนน

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย มีลักษณะเป็นแบบให้เลือกตอบ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน และดำเนินการจัดกลุ่มการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเป็น 3 กลุ่ม ตามหลักเกณฑ์โดยใช้คะแนน ดังนี้

วิธีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี	มีคะแนนร้อยละ	66.68 – 100.00
วิธีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง	มีคะแนนร้อยละ	33.34 – 66.67
วิธีการปฏิบัติอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ	มีคะแนนร้อยละ	0.00 – 33.33

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) ซึ่งทำการรายงานข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) โดยใช้การแจกแจงความถี่เป็นอัตราร้อยละ (Percentage) และช่วงค่าความเชื่อมั่น (Confident interval; CI) ที่ร้อยละ 95 ส่วนการรายงานข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อมูลต่อเนื่องที่มีการกระจายตัวปกติ (Normal distribution) โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation; SD) ในส่วนของข้อมูลต่อเนื่องที่มีการกระจายตัวไม่เป็นปกติ (Non-normal distribution) จะใช้ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range; IQR) ซึ่งทำการทดสอบโดย Shapiro-Wilk test โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel 2019 (Microsoft Corporation, Washington, U.S.A.)

ในการศึกษาเชิงอนุมาน (Inferential study) ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Epi Info™ 7.2 (CDC, 2019) ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ กับปัจจัยส่วนบุคคลสำหรับข้อมูลที่มีการกระจายตัวปกติด้วยการทดสอบ Independent t-test สำหรับกลุ่มที่ปัจจัยส่วนบุคคลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม และทดสอบ One-way ANOVA สำหรับกลุ่มที่ปัจจัยส่วนบุคคลแบ่งมากกว่า 2 กลุ่ม โดยพิจารณาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ P-value < 0.05 โดยหากทดสอบ One-way ANOVA แล้วพบว่าภายในกลุ่มมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ให้ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Post hoc tests สำหรับข้อมูลที่มีการกระจายตัวไม่ปกติให้ทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test สำหรับกลุ่มที่ปัจจัยส่วนบุคคลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม และทดสอบ Kruskal-Wallis rank test สำหรับกลุ่มที่ปัจจัยส่วนบุคคลแบ่งมากกว่า 2 กลุ่ม พิจารณาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ P-value < 0.05 โดยหากทดสอบ Kruskal-Wallis rank test แล้วพบว่าภายในกลุ่มมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ให้ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่โดยวิธี Mann-Whitney U test สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณทั้งคู่ให้ทำการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficients; r) โดยหากข้อมูลมีลักษณะการกระจายตัวแบบปกติให้ทำการวิเคราะห์หาค่า Pearson's correlation coefficient และหากข้อมูลมีลักษณะการกระจายตัวแบบไม่ปกติให้ทำการวิเคราะห์หาค่า Spearman's correlation coefficient โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร โดยมีทั้งความสัมพันธ์เชิงลบตั้งแต่ -1 ไปจนถึงความสัมพันธ์เชิงบวกมากที่สุดคือ 1 โดยค่าที่

อยู่ระหว่าง 0.01 – 0.09 แสดงถึงความสัมพันธ์เล็กน้อย ค่าที่อยู่ระหว่าง 0.10 – 0.29 แสดงถึงความสัมพันธ์ต่ำถึงกลาง ค่าที่อยู่ระหว่าง 0.30 – 0.49 แสดงถึงความสัมพันธ์ระดับปานกลางถึงสูง ค่าที่อยู่ระหว่าง 0.50 – 0.69 แสดงถึงความสัมพันธ์ระดับสูงถึงสูงมาก ค่าที่อยู่ระหว่าง 0.70 – 0.89 แสดงถึงความสัมพันธ์ระดับสูงมาก และค่าที่อยู่ระหว่าง 0.90 – 0.99 แสดงถึงความสัมพันธ์เกือบสมบูรณ์ (De Vaus, 2004) โดยกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญที่ $P\text{-value} < 0.05$

ผลการศึกษา (Results)

1. ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จำนวน 400 ราย ซึ่งครอบคลุมประชากรกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม (n = 400)

ข้อมูล	การแจกแจงข้อมูล	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าความเชื่อมั่น 95%	
			ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
เพศ	หญิง	202 (50.50)	45.60	55.39
	ชาย	198 (40.50)	44.61	54.40
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น (18 - 35 ปี)	88 (22.00)	18.20	26.34
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง (36 - 60 ปี)	284 (71.00)	66.35	75.25
	ผู้สูงอายุ (> 60 ปี)	28 (7.00)	4.87	9.96
การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	99 (24.75)	20.75	29.23
	มัธยมศึกษา	162 (40.50)	35.78	45.40
	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรืออนุปริญญา	108 (27.00)	22.86	31.58
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	31 (7.75)	5.50	10.82
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	42 (10.50)	7.85	13.92
	10,000 - 20,000 บาท	154 (38.50)	33.84	43.38
	มากกว่า 20,000 บาท	204 (51.00)	46.09	55.89
ขนาดฟาร์ม (จำนวนโค)	ขนาดเล็ก (1 - 20 ตัว)	292 (73.00)	68.42	77.14
	ขนาดกลาง (21 - 100 ตัว)	106 (26.50)	22.39	31.06
	ขนาดใหญ่ (> 100 ตัว)	2 (0.50)	0.12	1.98
การรับรองฟาร์ม	ฟาร์มที่ได้รับการรับรอง GAP	271 (67.75)	63.00	72.16
	ฟาร์มที่ยังไม่ได้รับการรับรอง GAP	129 (32.25)	27.84	37.00
ประสบการณ์การเลี้ยง	0 - 10 ปี	182 (45.40)	40.66	50.42
	11 - 20 ปี	153 (38.25)	33.60	43.13
	> 20 ปี	65 (16.25)	12.94	20.21
ประวัติการเกิดโรค	เคย	123 (30.75)	26.41	35.46
	ไม่เคย	277 (69.25)	64.54	73.59

1.2 จากการศึกษาผลคะแนนความรู้ ทักษะ และวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม พบว่าเกษตรกรมีคะแนนความรู้ที่ค่ามัธยฐานเท่ากับ 13 (IQR = 2) มีคะแนนทักษะที่ค่ามัธยฐานเท่ากับ 3.31 (IQR = 0.31) และมีคะแนนวิธีการปฏิบัติที่ค่ามัธยฐานเท่ากับ 18 (IQR = 2) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าการกระจายตัวของคะแนนความรู้ ทักษะ และวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม (n = 400)

ข้อมูล	Mean \pm SD	Median	IQR	Max.	Min.	การกระจายตัว
ความรู้ (เต็ม 14 คะแนน)	12.76 \pm 1.37	13	2	14	7	ไม่ปกติ
ทักษะ (เต็ม 5 คะแนน)	3.32 \pm 0.23	3.31	0.31	4.19	2.65	ไม่ปกติ
วิธีการปฏิบัติ (เต็ม 23 คะแนน)	17.96 \pm 2.28	18	2	23	10	ไม่ปกติ

1.3 การจัดระดับความรู้ ทักษะ และวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม โดยจากการศึกษาพบว่า ค่าคะแนนระดับความรู้เรื่องโรคปากและเท้าเปื่อยอยู่ในระดับดีร้อยละ 93.25 ระดับปานกลางร้อยละ 6.75 โดยไม่พบเกษตรกรมีระดับไม่ดี ค่าคะแนนทักษะต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นเชิงบวกร้อยละ 5.75 เป็นกลางร้อยละ 94.25 ไม่พบเกษตรกรมีทักษะในเชิงลบ ส่วนการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย จำแนกระดับของการปฏิบัติออกเป็น 3 ระดับ คือ การปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคที่ดี การปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคนานกลาง และการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันควบคุมโรคไม่น่าพอใจ โดยจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติระดับดีร้อยละ 86.50 ระดับปานกลางร้อยละ 13.50 โดยไม่พบเกษตรกรมีคะแนนการปฏิบัติในระดับที่ไม่น่าพอใจ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสถิติระดับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม (n = 400)

การศึกษา	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าความเชื่อมั่น 95%	
				ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ความรู้	ดี	13.03	373 (93.25)	90.33	95.34
	ปานกลาง	9.04	27 (6.75)	4.66	9.67
	ไม่ดี	-	0 (0.00)	-	-
ทักษะ	เชิงบวก	3.83	23 (5.75)	3.85	8.51
	เป็นกลาง	3.29	377 (94.25)	91.49	96.15
	เชิงลบ	-	0 (0.00)	-	-
วิธีปฏิบัติ	ดี	18.53	346 (86.50)	82.78	89.52
	ปานกลาง	14.28	54 (13.50)	10.48	17.22
	ไม่น่าพอใจ	-	0 (0.00)	-	-

1.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกับคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลด้วย Shapiro-Wilk test ซึ่งพบว่ามี การกระจายตัวแบบไม่ปกติ จึงทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกับคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
เพศ	หญิง	12.82	1.27	13	2	0.51
	ชาย	12.70	1.47	13	2	
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น	12.84	1.55	13	2	0.16
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	12.79	1.23	13	2	
	ผู้สูงอายุ	12.21	1.93	12	1	
การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	12.35	1.49	13	1	0.00*
	มัธยมศึกษา	12.78	1.20	13	2	
	ปวส. หรืออนุปริญญา	13.35	0.99	14	1	
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	11.90	2.02	12	3	
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	12.52	1.89	13	2	0.85
	10,000 - 20,000 บาท	12.86	1.20	13	2	
	มากกว่า 20,000 บาท	12.73	1.37	13	2	
ขนาดฟาร์ม	ขนาดเล็ก	12.82	1.31	13	2	0.44
	ขนาดกลาง	12.58	1.54	13	2	
	ขนาดใหญ่	13.00	1.41	13	2	
การรับรองฟาร์ม	รับรอง GAP	12.86	1.17	13	2	0.60
	ยังไม่ได้รับการรับรอง	12.55	1.71	13	2	
ประสบการณ์การเลี้ยง	0 - 10 ปี	12.77	1.41	13	2	0.84
	11 - 20 ปี	12.74	1.37	13	2	
	> 20 ปี	12.77	1.27	13	2	
ประวัติการเกิดโรค	เคย	13.10	1.26	14	1	0.00*
	ไม่เคย	12.61	1.40	13	2	

* P-value < 0.05

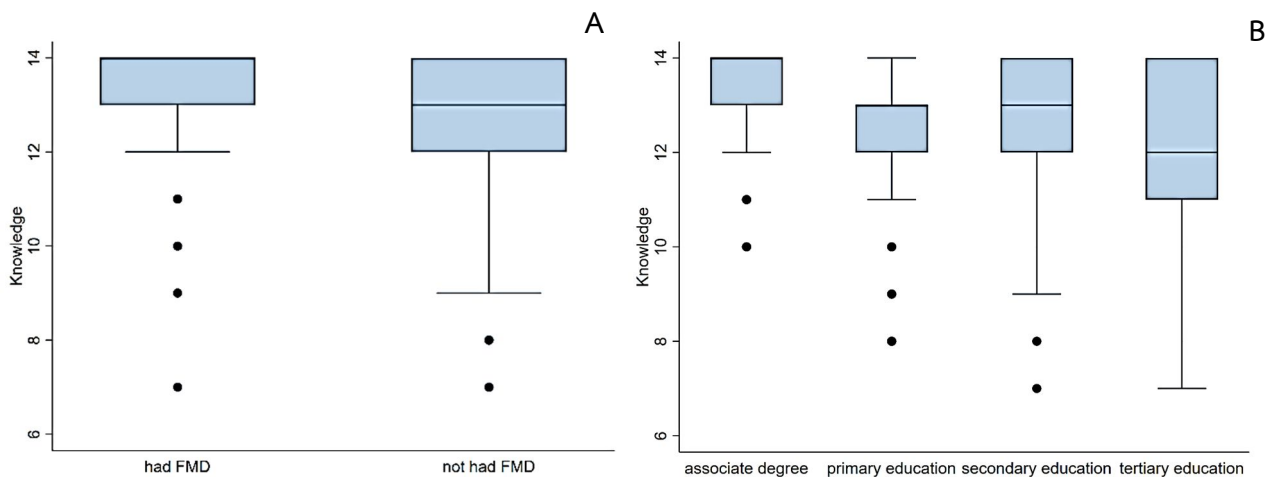
ซึ่งจากการทดสอบข้างต้นพบว่าระดับการศึกษาของเกษตรกรที่ต่างกันมีผลต่อคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างมีนัยสำคัญที่ P-value = 0.00 และเกษตรกรที่ฟาร์มโคนมเคยพบการเกิดโรคจะมีคะแนนความรู้สูงกว่าเกษตรกรที่ไม่เคยพบโรคในฟาร์มอย่างมีนัยสำคัญที่ P-value = 0.00 (ดังแสดงในรูปที่ 4) โดยการเปรียบเทียบระดับการศึกษานั้นต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ต่อโดยวิธี Mann-Whitney U test ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรกับระดับการศึกษา โดยเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี Mann-Whitney U test

ระดับการศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปวส.หรืออนุปริญญา	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	1.00			
มัธยมศึกษา	0.02*	1.00		
ปวส. หรืออนุปริญญา	0.00*	0.00*	1.00	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	0.43	0.04*	0.00*	1.00

* P-value < 0.05

โดยพบว่าคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาในชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญา มีคะแนนความรู้สูงกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา (P-value = 0.00) มัธยมศึกษา (P-value = 0.00) และปริญญาตรีหรือสูงกว่า (P-value = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญ และเกษตรกรที่มีระดับการศึกษามัศึกษามีคะแนนความรู้สูงกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา (P-value = 0.02) และปริญญาตรีหรือสูงกว่า (P-value = 0.04) อย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงในรูปที่ 3

รูปที่ 3 รูป A แสดงกราฟ Box plot ของคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรเปรียบเทียบกับประวัติการเคยเกิดโรคปากและเท้าเปื่อย

รูป B แสดงกราฟ Box plot ของคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรเปรียบเทียบกับระดับการศึกษา

1.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกับคะแนนทัศนคติต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลด้วย Shapiro-Wilk test ซึ่งพบว่าการกระจายตัวแบบไม่ปกติ จึงทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกับคะแนนทัศนคติต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
เพศ	หญิง	3.32	0.23	3.31	0.38	0.92
	ชาย	3.32	0.22	3.31	0.31	
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น	3.35	0.22	3.35	0.37	0.22
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	3.31	0.23	3.31	0.31	
	ผู้สูงอายุ	3.27	0.19	3.29	0.27	
การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	3.34	0.25	3.31	0.42	0.00*
	มัธยมศึกษา	3.33	0.20	3.31	0.27	
	ปวส. หรืออนุปริญญา	3.25	0.19	3.23	0.23	
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	3.42	0.31	3.46	0.46	
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	3.23	0.21	3.23	0.31	0.01*
	10,000 - 20,000 บาท	3.30	0.18	3.31	0.27	
	มากกว่า 20,000 บาท	3.35	0.25	3.31	0.38	
ขนาดฟาร์ม	ขนาดเล็ก	3.32	0.22	3.31	0.33	0.47
	ขนาดกลาง	3.32	0.24	3.31	0.27	
	ขนาดใหญ่	3.15	0.11	3.15	0.15	
การรับรองฟาร์ม	รับรอง GAP	3.31	0.23	3.27	0.31	0.18
	ยังไม่ได้รับการรับรอง	3.34	0.22	3.31	0.35	
ประสบการณ์การเลี้ยง	0 - 10 ปี	3.35	0.24	3.31	0.39	0.09
	11 - 20 ปี	3.28	0.21	3.27	0.31	
	> 20 ปี	3.33	0.23	3.31	0.35	
ประวัติการเกิดโรค	เคย	3.31	0.22	3.27	0.31	0.44
	ไม่เคย	3.32	0.23	3.31	0.31	

* P-value < 0.05

ซึ่งจากการทดสอบข้างต้นพบว่าระดับการศึกษาของเกษตรกรที่แตกต่างกันมีผลต่อคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างมีนัยสำคัญที่ P-value = 0.00 และรายได้ต่อเดือนของเกษตรกรที่แตกต่างกันมีผลต่อคะแนนทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญที่ P-value = 0.01 โดยการเปรียบเทียบระดับการศึกษาและระดับรายได้นั้นต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ต่อโดยวิธี Mann-Whitney U test ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 8 และตารางที่ 9

ตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรกับระดับการศึกษา โดยเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี Mann-Whitney U test

ระดับการศึกษา	ต่ำกว่า มัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปวส.หรือ อนุปริญญา	ปริญญาตรีหรือ สูงกว่า
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	1.00			
มัธยมศึกษา	0.92	1.00		
ปวส. หรืออนุปริญญา	0.02*	0.00*	1.00	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	0.25	0.18	0.01*	1.00

* P-value < 0.05

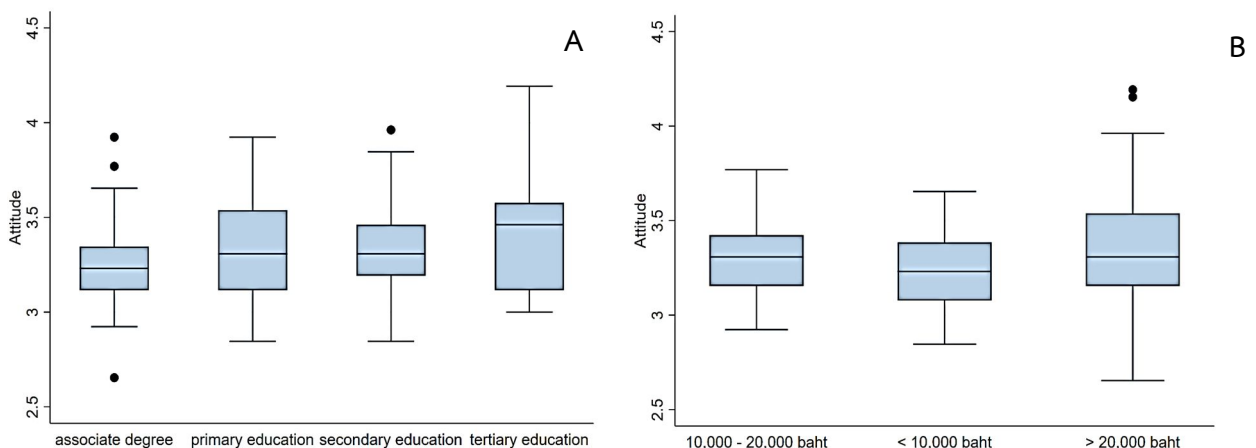
โดยพบว่าคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญา มีคะแนนทัศนคติต่ำกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา (P-value = 0.02) มัธยมศึกษา (P-value = 0.00) และปริญญาตรีหรือสูงกว่า (P-value = 0.01) อย่างมีนัยสำคัญ (ดังแสดงในรูปที่ 5)

ตารางที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรกับระดับรายได้ โดยเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี Mann-Whitney U test

ระดับการศึกษา	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,000 - 20,000 บาท	มากกว่า 20,000 บาท
ต่ำกว่า 10,000 บาท	1.00		
10,000 - 20,000 บาท	0.04*	1.00	
มากกว่า 20,000 บาท	0.01*	0.12	1.00

* P-value < 0.05

โดยพบว่าคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน มีคะแนนทัศนคติต่ำกว่าเกษตรกรที่มีระดับรายได้ 10,000 - 20,000 บาท ต่อเดือน (P-value = 0.04) และระดับรายได้มากกว่า 20,000 บาท (P-value = 0.01) อย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงในรูปที่ 4

รูปที่ 4 รูป A แสดงกราฟ Box plot ของคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรเปรียบเทียบกับเปรียบเทียบกับระดับการศึกษา

รูป B แสดงกราฟ Box plot ของคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรเปรียบเทียบกับเปรียบเทียบกับระดับรายได้ต่อเดือน

1.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกับคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลด้วย Shapiro-Wilk test ซึ่งพบว่าการกระจายตัวแบบไม่ปกติ จึงทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกับคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย ด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
เพศ	หญิง	18.10	2.37	18	2	0.32
	ชาย	17.81	2.19	18	2	
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น	18.03	2.22	18	2	0.69
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	17.97	2.34	18	2	
	ผู้สูงอายุ	17.61	1.87	18	1	
การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	17.41	2.64	17	3	0.00*
	มัธยมศึกษา	18.21	2.36	18	3	
	ปวส. หรืออนุปริญญา	18.24	1.62	18	0	
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	17.39	2.33	17	4	
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	17.93	1.92	18	1	0.60
	10,000 - 20,000 บาท	18.03	2.35	18	2	
	มากกว่า 20,000 บาท	17.91	2.31	18	2	
ขนาดฟาร์ม	ขนาดเล็ก	17.90	2.29	18	2	0.38
	ขนาดกลาง	18.14	2.3	18	2	
	ขนาดใหญ่	17.00	0	17	0	
การรับรองฟาร์ม	รับรอง GAP	17.82	1.91	18	1	0.05
	ยังไม่ได้รับการรับรอง	18.25	2.91	18	4	
ประสบการณ์การเลี้ยง	0 - 10 ปี	17.72	2.28	18	3	0.08
	11 - 20 ปี	18.31	2.3	18	3	
	> 20 ปี	17.80	2.19	18	1	
ประวัติการเกิดโรค	เคย	17.89	1.23	18	0	0.63
	ไม่เคย	17.99	2.62	18	4	

* P-value < 0.05

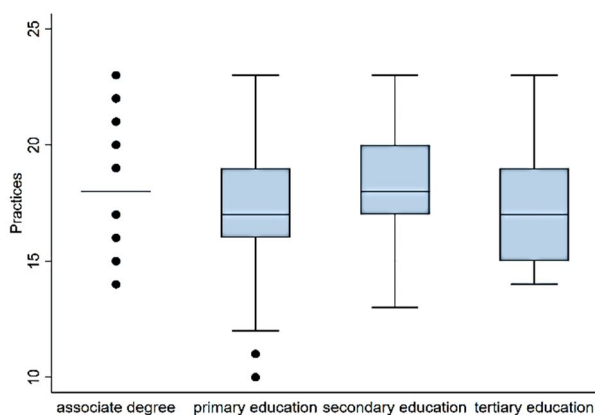
ซึ่งจากการทดสอบข้างต้นพบว่าระดับการศึกษาของเกษตรกรที่แตกต่างกันมีผลต่อคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างมีนัยสำคัญที่ P-value = 0.00 โดยการเปรียบเทียบแต่ละระดับการศึกษานั้นต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ต่อโดยวิธี Mann-Whitney U test ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรกับระดับการศึกษา โดยเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี Mann-Whitney U test

ระดับการศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปวส.หรืออนุปริญญา	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	1.00			
มัธยมศึกษา	0.00*	1.00		
ปวส. หรืออนุปริญญา	0.00*	0.90	1.00	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	0.99	0.07	0.03*	1.00

* P-value < 0.05

โดยพบว่าคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัศึกษามีคะแนนการปฏิบัติต่ำกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา (P-value = 0.00) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญา (P-value = 0.00) อีกทั้งเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีคะแนนการปฏิบัติต่ำกว่าระดับการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญา (P-value = 0.03) อย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงในรูปที่ 5

รูปที่ 5 แสดงกราฟ Box plot ของคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรเปรียบเทียบกับเปรียบเทียบกับระดับการศึกษา

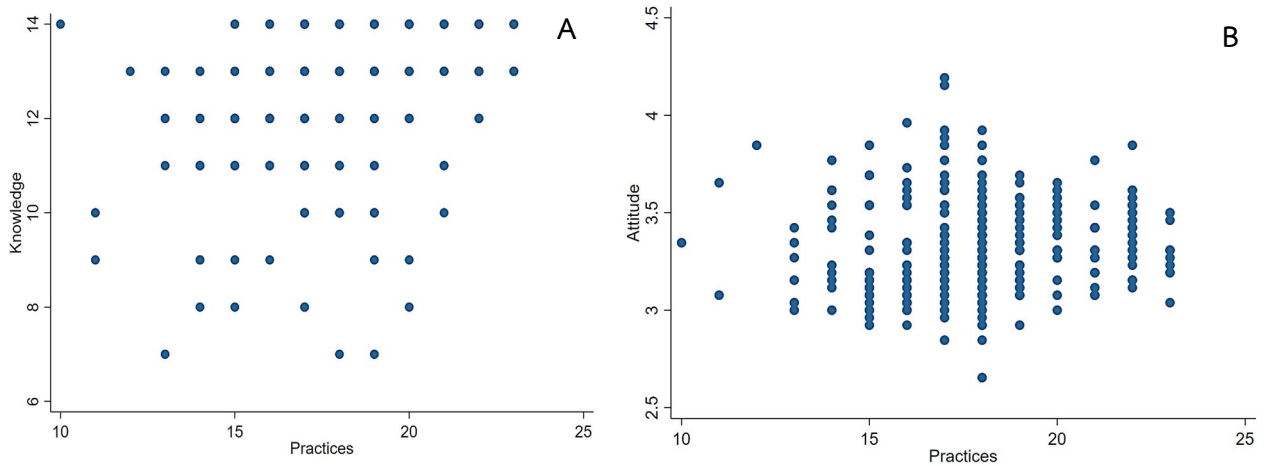
1.7 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficients; r) โดยการวิเคราะห์หาค่า Spearman's correlation coefficient ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่า Spearman's correlation coefficient ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

r (P-value)	ความรู้	ทักษะ	การปฏิบัติ
ความรู้	1.00		
ทักษะ	- 0.02 (0.71)	1.00	
การปฏิบัติ	0.48 (0.00*)	0.17 (0.00*)	1.00

* P-value < 0.05

จากการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่าความรู้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในระดับปานกลางถึงสูง ($r = 0.48$) อย่างมีนัยสำคัญ ($P\text{-value} = 0.00$) และทัศนคติมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในระดับต่ำถึงปานกลาง ($r = 0.17$) อย่างมีนัยสำคัญ ($P\text{-value} = 0.00$) โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาแสดงเป็นกราฟความสัมพันธ์ ดังแสดงในรูปที่ 6

รูปที่ 6 รูป A แสดงกราฟ Scatter plot แสดงความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างคะแนนความรู้และคะแนนการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

รูป B แสดงกราฟ Scatter plot แสดงความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างคะแนนทัศนคติและคะแนนการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

2. ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมในจังหวัดสระบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 16 ราย ซึ่งดำเนินการศึกษาข้อมูลในประชากรทั้งหมด

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม ($n = 16$)

ข้อมูล	การแจกแจงข้อมูล	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าความเชื่อมั่น 95%	
			ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
เพศ	หญิง	7 (43.75)	20.99	69.48
	ชาย	9 (56.25)	30.52	79.01
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น (18 - 35 ปี)	9 (56.25)	30.52	79.01
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง (36 - 60 ปี)	6 (37.50)	16.64	64.33
	ผู้สูงอายุ (> 60 ปี)	1 (6.25)	0.73	37.60
การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	0 (0.00)	-	-
	มัธยมศึกษา	3 (18.75)	5.56	47.47
	ปวส. หรืออนุปริญญา	3 (18.75)	5.56	47.47
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	10 (62.50)	35.67	83.36

ข้อมูล	การแจกแจงข้อมูล	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าความเชื่อมั่น 95%	
			ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	2 (12.50)	2.77	41.71
	10,000 - 20,000 บาท	11 (68.75)	41.07	87.41
	มากกว่า 20,000 บาท	3 (18.75)	5.56	47.47
การเลี้ยงโคนม	เลี้ยงโคนม	5 (31.25)	12.59	58.93
	ไม่ได้เลี้ยงโคนม	11 (68.75)	41.07	87.41
ประสบการณ์ในการ ทำงาน	0 - 10 ปี	13 (81.25)	52.53	94.44
	11 - 20 ปี	2 (12.50)	2.77	41.71
	> 20 ปี	1 (6.25)	0.73	37.60
จำนวนฟาร์มโคนมใน ความรับผิดชอบ	1 - 50 ฟาร์ม	3 (18.75)	5.56	47.47
	> 50 ฟาร์ม	13 (81.25)	52.53	94.44

2.2 จากการศึกษาผลคะแนนความรู้ ทักษะคิด และวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีคะแนนความรู้ที่ค่ามัธยฐานเท่ากับ 13 (IQR = 3.50) มีคะแนนทักษะคิดที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 (SD = 0.40) และมีคะแนนวิธีการปฏิบัติที่ค่ามัธยฐานเท่ากับ 16 (IQR = 2.50) ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงค่าสถิติของคะแนนความรู้ ทักษะคิด และวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม (n = 16)

ข้อมูล	Mean ± SD	Median	IQR	Max.	Min.	การกระจายตัว
ความรู้ (เต็ม 14 คะแนน)	11.69 ± 2.44	13	3.50	14	6	ไม่ปกติ
ทักษะคิด (เต็ม 5 คะแนน)	3.43 ± 0.40	3.34	0.66	4.05	2.91	ปกติ
วิธีการปฏิบัติ (เต็ม 16 คะแนน)	14.69 ± 1.96	16	2.5	16	9	ไม่ปกติ

2.3 การจัดระดับความรู้ ทักษะคิด และวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม โดยจากการศึกษาพบว่า ค่าคะแนนระดับความรู้เรื่องโรคปากและเท้าเปื่อยอยู่ในระดับดีร้อยละ 68.75 ระดับปานกลางร้อยละ 31.25 โดยไม่พบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีความรู้ระดับไม่ดี ค่าคะแนนทักษะคิดต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นเชิงบวกร้อยละ 31.25 ระดับปานกลางร้อยละ 68.75 ไม่พบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมีทักษะคิดในเชิงลบ ส่วนการปฏิบัติในการส่งเสริมป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยนั้น มีคะแนนการปฏิบัติในระดับดีร้อยละ 93.75 ระดับปานกลางร้อยละ 6.25 โดยไม่พบเกษตรกรมีคะแนนการปฏิบัติในระดับที่ไม่น่าพอใจ ดังแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงการแจกแจงระดับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม (n = 16)

การศึกษา	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าความเชื่อมั่น 95%	
				ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ความรู้	ดี	13.09	11 (68.75)	41.07	87.41
	ปานกลาง	8.62	5 (31.25)	12.59	58.93
	ไม่ดี	-	0 (0.00)	-	-

การศึกษา	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าความเชื่อมั่น 95%	
				ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ทัศนคติ	เชิงบวก	3.90	5 (31.25)	12.59	58.93
	เป็นกลาง	3.19	11 (68.75)	41.07	87.41
	เชิงลบ	-	0 (0.00)	-	-
วิธีปฏิบัติ	ดี	15.07	15 (93.75)	62.40	99.27
	ปานกลาง	9.00	1 (6.25)	0.73	37.60
	ไม่น่าพอใจ	-	0 (0.00)	-	-

2.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมกับคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลด้วย Shapiro-Wilk test ซึ่งหากพบว่ามี การกระจายตัวแบบไม่ปกติ ให้ทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test แต่หากมีการกระจายตัวแบบปกติให้ทำการทดสอบด้วยวิธี Independent t-test และ One-way ANOVA ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมกับคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test (โดยหากข้อมูลมีการกระจายตัวปกติให้ทดสอบด้วยวิธี Independent t-test และ One-way ANOVA)

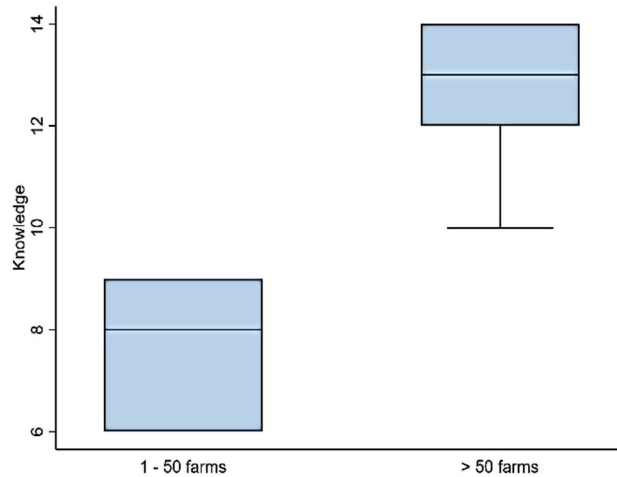
ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
เพศ**	หญิง	12.00	2.24	13	4	0.67
	ชาย	11.44	2.70	13	3	
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น	11.33	2.74	13	3	0.68
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	12.33	2.25	13	2	
	ผู้สูงอายุ	11.00	-	11	0	
การศึกษา	มัธยมศึกษา	9.33	3.06	10	6	0.16
	ปวส. หรืออนุปริญญา	11.33	2.52	11	5	
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	12.50	1.96	13	1	
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	8.00	2.83	8	4	0.11
	10,000 - 20,000 บาท	11.91	2.12	13	4	
	มากกว่า 20,000 บาท	13.33	0.58	13	1	
การเลี้ยงโคนม	เลี้ยงโคนม	12.80	1.64	13	1	0.20
	ไม่ได้เลี้ยงโคนม	11.18	2.64	12	4	
ประสบการณ์ในการทำงาน	0 - 10 ปี	11.54	2.67	13	4	0.78
	11 - 20 ปี	13.00	0.00	13	0	
	> 20 ปี	11.00	-	11	0	
จำนวนฟาร์มโคนมใน ความรับผิดชอบ**	1 - 50 ฟาร์ม	7.67	1.53	8	3	0.00*
	> 50 ฟาร์ม	12.62	1.45	13	2	

* P-value < 0.05

** Independent t-test

*** One-way ANOVA

ซึ่งจากการทดสอบข้างต้นพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่มีฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบมากกว่า 50 ฟาร์ม มีคะแนนความรู้สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่มีฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบไม่เกิน 50 ฟาร์ม (P-value = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงในรูปที่ 7

รูปที่ 7 แสดงกราฟ Box plot ของคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเปรียบเทียบกับจำนวนฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบ

2.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมกับคะแนนทัศนคติต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลด้วย Shapiro-Wilk test ซึ่งหากพบว่าการกระจายตัวแบบไม่ปกติ ให้ทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test แต่หากมีการกระจายตัวแบบปกติให้ทำการทดสอบด้วยวิธี Independent t-test และ One-way ANOVA ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมกับคะแนนทัศนคติต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test (โดยหากข้อมูลมีการกระจายตัวปกติให้ทดสอบด้วยวิธี Independent t-test และ One-way ANOVA)

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
เพศ**	หญิง	3.48	0.31	3.36	0.59	0.62
	ชาย	3.38	0.42	3.32	0.77	
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น	3.33	0.39	3.32	0.36	0.48
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	3.56	0.36	3.61	0.59	
	ผู้สูงอายุ	3.45	-	3.45	0	
การศึกษา***	มัธยมศึกษา	3.53	0.54	3.82	0.95	0.46
	ปวส. หรืออนุปริญญา	3.18	0.24	3.09	0.45	
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	3.47	0.35	3.34	0.55	

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	3.39	0.67	3.39	0.95	0.60
	10,000 - 20,000 บาท	3.37	0.33	3.32	0.36	
	มากกว่า 20,000 บาท	3.67	0.40	3.77	0.77	
การเลี้ยงโคนม**	เลี้ยงโคนม	3.41	0.39	3.32	0.68	0.91
	ไม่ได้เลี้ยงโคนม	3.43	0.29	3.36	0.64	
ประสบการณ์ในการทำงาน	0 - 10 ปี	3.41	0.40	3.32	0.73	0.89
	11 - 20 ปี	3.50	0.39	3.50	0.55	
	> 20 ปี	3.45	-	3.45	0.00	
จำนวนฟาร์มโคนมใน ความรับผิดชอบ**	1 - 50 ฟาร์ม	3.12	0.29	3.00	0.55	0.12
	> 50 ฟาร์ม	3.5	0.36	3.36	0.59	

* P-value < 0.05

** Independent t-test

*** One-way ANOVA

ซึ่งจากการทดสอบข้างต้นพบว่าความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานแต่ละกลุ่มที่ทำการศึกษาในเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างของคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างมีนัยสำคัญ

2.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมกับคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลด้วย Shapiro-Wilk test ซึ่งพบว่ามี การกระจายตัวแบบไม่ปกติ จึงทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมกับคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย ด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
เพศ**	หญิง	14.86	1.46	16	3	1.00
	ชาย	14.56	2.35	16	2	
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น	14.89	1.36	16	2	0.39
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	14.67	2.80	16	1	
	ผู้สูงอายุ	13.00	-	13	0	
การศึกษา***	มัธยมศึกษา	16.00	0.00	16	0	0.16
	ปวส. หรืออนุปริญญา	12.67	3.51	13	7	
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	14.90	1.29	15.50	2	
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	16.00	0.00	16	0	0.27
	10,000 - 20,000 บาท	14.18	2.18	14	3	
	มากกว่า 20,000 บาท	15.67	0.58	16	1	

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
การเลี้ยงโคนม**	เลี้ยงโคนม	14.00	2.92	15	2	0.53
	ไม่ได้เลี้ยงโคนม	15.00	1.41	16	3	
ประสบการณ์ในการทำงาน	0 - 10 ปี	14.69	2.10	16	2	0.41
	11 - 20 ปี	15.50	0.71	15.50	1	
	> 20 ปี	13.00	-	13	0	
จำนวนฟาร์มโคนมใน ความรับผิดชอบ**	1 - 50 ฟาร์ม	16.00	0.00	16	0	0.12
	> 50 ฟาร์ม	14.38	2.06	15	3	

* P-value < 0.05

ซึ่งจากการทดสอบข้างต้นพบว่าความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานแต่ละกลุ่มที่ทำการศึกษาในเจ้าหน้าที่ส่งเสริมไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างของคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างมีนัยสำคัญ

2.7 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficients; r) โดยการวิเคราะห์หาค่า Spearman's correlation coefficient ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่า Spearman's correlation coefficient ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม

r (P-value)	ความรู้	ทักษะคิด	การปฏิบัติ
ความรู้	1.00		
ทักษะคิด	0.18 (0.50)	1.00	
การปฏิบัติ	- 0.35 (0.18)	0.18 (0.51)	1.00

* P-value < 0.05

จากการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ คะแนนทักษะคิด และคะแนนการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญ

3. ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพโคนมในจังหวัดสระบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 33 ราย ซึ่งดำเนินการศึกษาข้อมูลในประชากรทั้งหมด

3.1 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ข้อมูลพื้นฐานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ (n = 33)

ข้อมูล	การแจกแจงข้อมูล	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าความเชื่อมั่น 95%	
			ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
เพศ	หญิง	7 (21.21)	10.16	39.06
	ชาย	26 (78.79)	60.94	89.84

ข้อมูล	การแจกแจงข้อมูล	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าความเชื่อมั่น 95%	
			ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น (18 - 35 ปี)	8 (24.24)	12.27	42.26
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง (36 - 60 ปี)	25 (75.76)	57.74	87.73
	ผู้สูงอายุ (> 60 ปี)	0 (0.00)	-	-
การศึกษา	ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	0 (0.00)	-	-
	มัธยมศึกษา	0 (0.00)	-	-
	ปวส. หรืออนุปริญญา	14 (42.42)	26.45	60.16
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	19 (57.58)	39.84	73.55
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	0 (0.00)	-	-
	10,000 - 20,000 บาท	17 (51.52)	34.32	68.35
	มากกว่า 20,000 บาท	16 (48.48)	31.65	65.68
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานสัตวบาล	22 (66.67)	48.52	80.93
	นักวิชาการสัตวบาล	1 (3.03)	0.39	19.83
	ปศุสัตว์อำเภอ	4 (12.12)	4.45	29.02
	นายสัตวแพทย์	6 (18.18)	8.14	35.78
หน้าที่รับผิดชอบในการดูแลและโคนม	ดูแลด้านสุขภาพโคนม	10 (30.30)	16.74	48.47
	แนะนำและส่งเสริมการเลี้ยง	6 (18.18)	8.14	35.78
	ผสมเทียม	14 (42.43)	26.45	60.16
	ฉีดวัคซีน	3 (9.09)	2.63	25.56
ประสบการณ์ในการทำงาน	0 - 10 ปี	21 (63.64)	45.57	78.53
	11 - 20 ปี	7 (21.21)	10.16	39.06
	> 20 ปี	5 (15.15)	6.23	32.44
พื้นที่รับผิดชอบเคยเกิดโรคหรือไม่	เคย	31 (93.94)	77.81	98.56
	ไม่เคย	2 (6.06)	1.44	22.19
จำนวนฟาร์มโคนมและความรับผิดชอบ	1 - 50 ฟาร์ม	18 (54.55)	37.06	70.98
	> 50 ฟาร์ม	15 (45.45)	29.02	62.94

3.2 จากการศึกษาคะแนนความรู้ ทักษะ และวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ พบว่าเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์มีคะแนนความรู้ที่ค่ามัธยฐานเท่ากับ 13 (IQR = 2) มีคะแนนทักษะที่ค่ามัธยฐานเท่ากับ 3.77 (IQR = 0.37) และมีคะแนนวิธีปฏิบัติที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.55 (SD = 0.51) ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงค่าการกระจายตัวของคะแนนความรู้ ทักษะ และวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ (n = 33)

ข้อมูล	Mean \pm SD	Median	IQR	Max.	Min.	การกระจายตัว
ความรู้ (เต็ม 14 คะแนน)	12.91 \pm 1.01	13	2	14	10	ไม่ปกติ
ทักษะ (เต็ม 5 คะแนน)	3.83 \pm 0.33	3.77	0.37	4.36	2.50	ไม่ปกติ

ข้อมูล	Mean \pm SD	Median	IQR	Max.	Min.	การกระจายตัว
วิธีการปฏิบัติ (เต็ม 11 คะแนน)	10.55 \pm 0.51	11	1	11	10	ปกติ

3.3 การจัดระดับความรู้ ทักษะ และวิธีปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ โดยจากการศึกษาพบว่า ค่าคะแนนระดับความรู้เรื่องโรคปากและเท้าเปื่อยอยู่ในระดับดีร้อยละ 93.94 ระดับปานกลางร้อยละ 6.06 โดยไม่พบเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ระดับไม่ดี ค่าคะแนนทักษะต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นเชิงบวกร้อยละ 81.82 ระดับเป็นกลางร้อยละ 18.18 ไม่พบเจ้าหน้าที่มีทักษะในเชิงลบ ส่วนการปฏิบัติในการส่งเสริมป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยนั้นมีคะแนนการปฏิบัติในระดับดีร้อยละ 100.00 ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แสดงค่าสถิติระดับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ (n = 33)

การศึกษา	ระดับ	คะแนนเฉลี่ย	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าความเชื่อมั่น 95%	
				ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ความรู้	ดี	12.97	31 (93.94)	77.81	98.56
	ปานกลาง	12.00	2 (6.06)	1.44	22.19
	ไม่ดี	-	0 (0.00)	-	-
ทักษะ	เชิงบวก	3.93	27 (81.82)	64.22	91.86
	เป็นกลาง	3.40	6 (18.18)	8.14	35.78
	เชิงลบ	-	0 (0.00)	-	-
วิธีปฏิบัติ	ดี	10.55	33 (100.00)	-	-
	ปานกลาง	-	0 (0.00)	-	-
	ไม่น่าพอใจ	-	0 (0.00)	-	-

3.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์กับคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลด้วย Shapiro-Wilk test ซึ่งหากพบว่าการกระจายตัวแบบไม่ปกติ ให้ทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test แต่หากมีการกระจายตัวแบบปกติให้ทำการทดสอบด้วยวิธี Independent t-test และ One-way ANOVA ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์กับคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test (โดยหากข้อมูลมีการกระจายตัวปกติให้ทดสอบด้วยวิธี Independent t-test และ One-way ANOVA)

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
เพศ	หญิง	13.14	0.90	13	2	0.56
	ชาย	12.85	1.05	13	2	
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น	13.25	0.71	13	1	0.33
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	12.80	1.08	13	2	

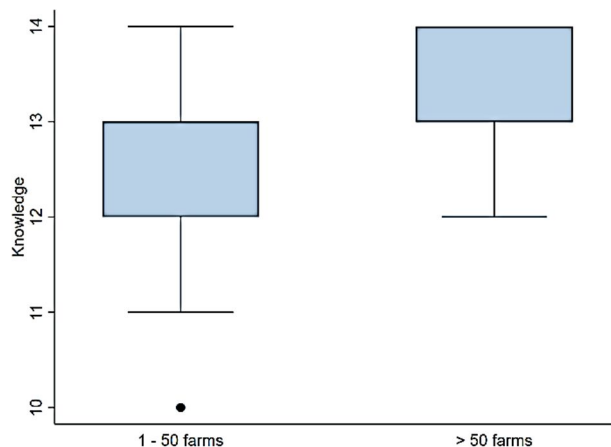
ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
การศึกษา**	ปวส. หรืออนุปริญญา	12.71	1.27	13	2	0.35
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	13.05	0.78	13	1	
รายได้ต่อเดือน**	10,000 - 20,000 บาท	12.76	1.25	13	2	0.41
	มากกว่า 20,000 บาท	13.06	0.68	13	0.50	
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานสัตวบาล	12.68	1.09	13	1	0.22
	นักวิชาการสัตวบาล	14	-	14	0	
	ปศุสัตว์อำเภอ	13.50	0.58	13.50	1	
	นายสัตวแพทย์	13.17	0.75	13	1	
หน้าที่รับผิดชอบในการดูแลและโคนม	ดูแลด้านสุขภาพโคนม	13.30	0.67	13	1	0.45
	แนะนำและส่งเสริมการเลี้ยง	13.00	1.10	13	1	
	ผสมเทียม	12.64	1.22	13	1	
	ฉีดวัคซีน	12.67	0.58	13	1	
ประสบการณ์ในการทำงาน	0 - 10 ปี	13.14	0.79	13	1	0.25
	11 - 20 ปี	12.29	1.38	13	2	
	> 20 ปี	12.80	1.10	12	2	
พื้นที่รับผิดชอบเคยเกิดโรคหรือไม่	เคย	12.94	1.03	13	2	0.38
	ไม่เคย	12.50	0.71	12.50	1	
จำนวนฟาร์มโคนมใน ความรับผิดชอบ**	1 - 50 ฟาร์ม	12.50	1.10	13	1	0.01*
	> 50 ฟาร์ม	13.40	0.63	13	1	

* P-value < 0.05

** Independent t-test

*** One-way ANOVA

ซึ่งจากการทดสอบข้างต้นพบว่าเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ที่มีฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบมากกว่า 50 ฟาร์ม มีคะแนนความรู้สูงกว่าเจ้าหน้าที่ที่มีฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบไม่เกิน 50 ฟาร์ม (P-value = 0.01) อย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงในรูปที่ 8

รูปที่ 8 แสดงกราฟ Box plot ของคะแนนความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์เปรียบเทียบกับจำนวนฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบ

3.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์กับคะแนนทัศนคติต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลด้วย Shapiro-Wilk test ซึ่งพบว่าการกระจายตัวแบบไม่ปกติ จึงทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์กับคะแนนทัศนคติต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
เพศ	หญิง	3.92	0.25	3.91	0.45	0.61
	ชาย	3.81	0.35	3.77	0.32	
ช่วงอายุ	ผู้ใหญ่ตอนต้น	3.98	0.22	3.93	0.41	0.07
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	3.78	0.35	3.73	0.32	
การศึกษา	ปวส. หรืออนุปริญญา	3.81	0.23	3.70	0.32	0.31
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	3.84	0.40	3.82	0.46	
รายได้ต่อเดือน	10,000 - 20,000 บาท	3.82	0.23	3.77	0.27	0.32
	มากกว่า 20,000 บาท	3.84	0.43	3.86	0.43	
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานสัตวบาล	3.82	0.21	3.75	0.32	0.35
	นักวิชาการสัตวบาล	4.27	-	4.27	0	
	ปศุสัตว์อำเภอ	3.63	0.79	3.82	0.93	
	นายสัตวแพทย์	3.93	0.26	3.93	0.32	
หน้าที่รับผิดชอบในการดูแลและโคนม	ดูแลด้านสุขภาพโคนม	3.85	0.53	3.93	0.45	0.29
	แนะนำและส่งเสริมการเลี้ยง	3.79	0.26	3.75	0.23	
	ผสมเทียม	3.80	0.20	3.75	0.32	
	ฉีดวัคซีน	3.98	0.19	4.05	0.36	
ประสบการณ์ในการทำงาน	0 - 10 ปี	3.92	0.24	3.91	0.32	0.16
	11 - 20 ปี	3.64	0.57	3.68	0.64	
	> 20 ปี	3.75	0.15	3.68	0.05	
พื้นที่รับผิดชอบเคยเกิดโรคหรือไม่	เคย	3.83	0.35	3.82	0.41	0.82
	ไม่เคย	3.77	0.00	3.77	0.00	
จำนวนฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบ	1 - 50 ฟาร์ม	3.77	0.38	3.77	0.41	0.44
	> 50 ฟาร์ม	3.90	0.26	3.82	0.46	

* P-value < 0.05

ซึ่งจากการทดสอบข้างต้นพบว่าความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานแต่ละกลุ่มที่ทำการศึกษาในเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างของคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างมีนัยสำคัญ

3.6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์กับคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย โดยการทดสอบการกระจายตัวของข้อมูลด้วย

Shapiro-Wilk test ซึ่งหากพบว่ามี การกระจายตัวแบบไม่ปกติ ให้ทำการทดสอบด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test แต่หากมี การกระจายตัวแบบปกติ ให้ทำการทดสอบด้วยวิธี Independent t-test และ One-way ANOVA ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์กับคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย ด้วยวิธี Mann-Whitney U test และ Kruskal-Wallis rank test (โดยหากข้อมูลมีการกระจายตัวปกติให้ทดสอบด้วยวิธี Independent t-test และ One-way ANOVA)

ปัจจัยพื้นฐาน	การแจกแจง	Mean	SD	Median	IQR	P-value
เพศ**	หญิง	10.71	0.49	11	1	0.33
	ชาย	10.50	0.51	10.50	1	
ช่วงอายุ**	ผู้ใหญ่ตอนต้น	10.75	0.46	11	0.50	0.19
	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	10.48	0.51	10	1	
การศึกษา**	ปวส. หรืออนุปริญญา	10.50	0.14	10.50	1	0.66
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	10.58	0.12	11	1	
รายได้ต่อเดือน**	10,000 - 20,000 บาท	10.53	0.51	11	1	0.85
	มากกว่า 20,000 บาท	10.56	0.51	11	1	
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานสัตวบาล	10.50	0.51	10.50	1	0.71
	นักวิชาการสัตวบาล	11.00	-	11	0	
	ปศุสัตว์อำเภอ	10.50	0.58	10.50	1	
	นายสัตวแพทย์	10.67	0.52	11	1	
หน้าที่รับผิดชอบในการดูแลด้านสุขภาพโคนม การดูแลและโคนม	ดูแลด้านสุขภาพโคนม	10.40	0.52	10	1	0.34
	แนะนำและส่งเสริมการเลี้ยง	10.50	0.55	10.50	1	
	ผสมเทียม	10.57	0.51	11	1	
	ฉีดวัคซีน	11	0.00	11	0	
ประสบการณ์ในการทำงาน***	0 - 10 ปี	10.57	0.51	11	1	0.21
	11 - 20 ปี	10.29	0.49	10	1	
	> 20 ปี	10.80	0.45	11	0	
พื้นที่รับผิดชอบเคยเกิดโรคหรือไม่	เคย	10.55	0.51	11	1	0.90
	ไม่เคย	10.50	0.71	10.50	1	
จำนวนฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบ**	1 - 50 ฟาร์ม	10.50	0.51	10.50	1	0.58
	> 50 ฟาร์ม	10.60	0.51	11	1	

* P-value < 0.05

** Independent t-test

*** One-way ANOVA

ซึ่งจากการทดสอบข้างต้นพบว่าความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานแต่ละกลุ่มที่ทำการศึกษาในเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างของคะแนนการปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างมีนัยสำคัญ

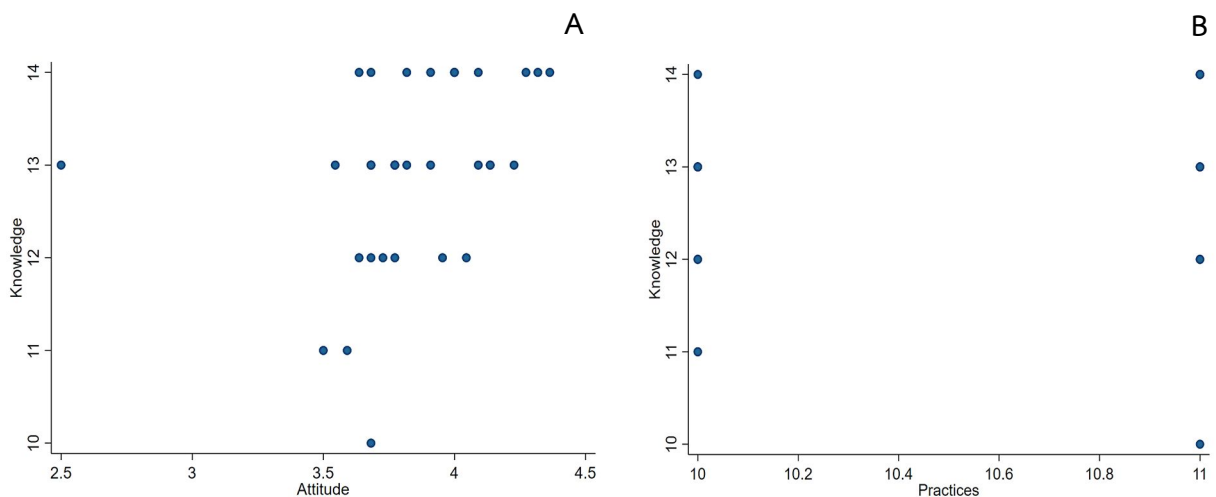
3.7 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficients; r) โดยการวิเคราะห์หาค่า Spearman's correlation coefficient ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่า Spearman's correlation coefficient ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์

r (P-value)	ความรู้	ทักษะคิด	การปฏิบัติ
ความรู้	1.00		
ทักษะคิด	0.45 (0.01*)	1.00	
การปฏิบัติ	0.36 (0.04*)	0.19 (0.30)	1.00

* P-value < 0.05

จากการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่าความรู้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทักษะคิดในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยในระดับปานกลางถึงสูง ($r = 0.45$) อย่างมีนัยสำคัญ (P-value = 0.01) และความรู้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในระดับปานกลางถึงสูง ($r = 0.36$) อย่างมีนัยสำคัญ (P-value = 0.04) โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาแสดงเป็นกราฟความสัมพันธ์ ดังแสดงในรูปที่ 9

รูปที่ 9 รูป A แสดงกราฟ Scatter plot แสดงความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างคะแนนความรู้และคะแนนทัศนคติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย

รูป B แสดงกราฟ Scatter plot แสดงความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างคะแนนความรู้และคะแนนการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

วิจารณ์ผลการศึกษา (Discussion)

ความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ส่วน คือ เกษตรกร ผู้เลี้ยงโคนม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ส่วนใหญ่พบว่าอยู่ในระดับดี ซึ่งจากการพิจารณาความรู้ของเกษตรกรเป็นรายข้อพบว่าประเด็นที่เกษตรกรมักตอบผิดมากที่สุดสาม ลำดับแรกคือ เรื่องการฉีดกระตุ้นวัคซีนภายหลังจากได้รับการฉีดวัคซีนครั้งแรกในชีวิต การฉีดวัคซีนให้สัตว์ร่วมฝูงกับสัตว์ป่วย และชนิดของวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ใช้ในพื้นที่ ส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมพบว่าประเด็นที่มักตอบผิดมากที่สุดคือ การฉีดวัคซีนให้สัตว์ร่วมฝูงกับสัตว์ป่วย และในส่วนของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์พบว่าประเด็นที่ตอบผิดมากที่สุดคือเรื่องชนิดของวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ใช้ในพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 ส่วน ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยในบางประเด็น ซึ่งอาจส่งผลให้มีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องและเป็นอุปสรรคการดำเนินการตามมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคของกรมปศุสัตว์

ทัศนคติต่อการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อการป้องกันโรค ส่วนเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับเป็นกลาง โดยพบว่าทัศนคติของเกษตรกรในเรื่องการซื้อโคทดแทนเข้าฟาร์มต้องมาจากฟาร์มที่ไม่เคยมีประวัติเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.46 ซึ่งจากการศึกษาของรัชภูมิ และกฤษณะ (2559) พบว่าการเคลื่อนย้ายโคนมเข้าหรือออกฟาร์มเป็นปัจจัยเสี่ยงสูงสุด (Odds ratio; OR = 7.41, 95% Confident interval; 95% CI = 3.36 – 16.34) ที่ทำให้เกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มโคนม อีกทั้งจากการศึกษาของ Bertham et al. (2018) พบว่าโคที่เคยเป็นโรครายังสามารถเป็นพาหะนำโรค (Carrier state) ได้นานถึง 27.7 เดือน จึงควรทำความเข้าใจกับเกษตรกรในเรื่องการเคลื่อนย้ายสัตว์ใหม่เข้าสู่ฟาร์ม ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เข้าตรวจสอบและออกใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ให้ถูกต้อง และหากเป็นไปได้ควรแนะนำให้เกษตรกรที่มีความพร้อมบริหารจัดการฟาร์มโดยการสร้างฝูงโคนมทดแทนเอง เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยจากการนำสัตว์ใหม่เข้าฝูง ส่วนทัศนคติที่มีคะแนนสูงที่สุดคือหากมีโคนมที่เลี้ยงสงสัยหรือเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยเกษตรกรจะแจ้งศูนย์รับนมหรือสหกรณ์ให้ทราบ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.01 ซึ่งส่งผลดีต่อการควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการรู้โรคเร็วจะทำให้เข้าควบคุมโรคให้อยู่ในวงจำกัดได้ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมพบว่าทัศนคติในเชิงลบกับการที่ต้องซื้อวัคซีนหากกรมปศุสัตว์มีการจำหน่ายวัคซีนในราคาดีต่อสละ 15 บาท (คะแนนเฉลี่ย 2.19) และเห็นว่าการฉีดวัคซีนให้กับโคนมเป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ (คะแนนเฉลี่ย 2.25) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ถึงหน้าที่ของเจ้าของสัตว์หรือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามมาตรา 7 ในพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558 ซึ่งกำหนดให้เจ้าของสัตว์ปฏิบัติตามระบบป้องกันและควบคุมโรค ซึ่งมีเงื่อนไขตามกฎหมายกระทรวงระบบการป้องกันและควบคุมโรคระบาด พ.ศ.2561 หมวด 1 ระบบการป้องกันโรคระบาด และระบบการควบคุมโรคระบาดในโคนม โดยตามข้อ 8 (2) เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการให้วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยแก่โคนม ดังนั้นหน้าที่หลักในการดำเนินการหรือจัดการให้เกิดขึ้นเป็นหน้าที่ของเจ้าของสัตว์ตามกฎหมายฉบับนี้

การปฏิบัติที่สนับสนุนการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 ส่วน นั้นพบว่าส่วนใหญ่มีคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับดี โดยจากการสรุปคะแนนการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเป็นรายข้อ พบว่า 3 อันดับแรกที่เกษตรกรปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง ได้แก่ การปล่อยให้รถขนอาหารเข้าไปส่งอาหารภายในฟาร์มในช่วงที่พบการระบาดของโรค (ร้อยละ 88.75) การปล่อยให้บุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าฟาร์มในภาวะปกติ (ร้อยละ 75.75) และการทำความสะอาดถังนมในบริเวณหน้าโรงรีดหรือคอกเลี้ยงโค

ในช่วงที่พบการระบาดของโรค (ร้อยละ 71.50) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรยังมีการจัดการตามหลักการป้องกันโรค หรือระบบความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosecurity system) ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งในความเป็นจริงมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมหรือป้องกันเชื้อเข้าฟาร์มได้ด้วยการกำจัดเชื้อก่อนเข้าฟาร์ม ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้เชื้อเข้ามาในฟาร์มได้โดยง่าย อีกทั้งเป็นการลดความเสี่ยงในการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยได้ (สุวิชัย และคณะ, 2549) ซึ่งจากการศึกษาของภักธน์ช และอัครพล (2563) พบว่าการใช้รถขนส่งอาหารหรือรถส่งถักร่วมกับฟาร์มอื่นเป็นปัจจัยเสี่ยงสูง (OR = 9.11; 95% CI = 1.11 – 74.84) ต่อการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มโคนม อีกทั้งในส่วนของ การให้บุคคลภายนอกเข้าออกฟาร์มได้นั้น จะส่งผลให้เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยขึ้นภายในฟาร์ม เนื่องจากคนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำเชื้อที่อาจติดไปกับเส้นผม ผิวหนัง และเสื้อผ้า หากสัมผัสกับสัตว์ป่วยเชื้อไวรัสสามารถคงอยู่ได้ในโพรงจมูก ลำคอ และน้ำลาย ซึ่งสามารถพบเชื้อได้ถึง 100 – 1,000 IU (Sutmoller et al., 2003) โดยเชื้อสามารถมีชีวิตอยู่ในช่องจมูกคนได้นานถึง 36 ชั่วโมง (Pharo, 2002) ส่วนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ ข้อที่ปฏิบัติได้ไม่ถูกต้องมากที่สุดคือ การที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์ไม่มีการทำความสะอาดถังนมภายหลังการรับน้ำนมในช่วงที่พบการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย (ร้อยละ 31.25) และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องมากที่สุดคือ การฉีดวัคซีนให้กับโคนมที่อยู่ร่วมฝูงกับสัตว์ป่วยในฟาร์มที่กำลังเกิดโรค (ร้อยละ 36.36)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมกับคะแนนความรู้พบว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรืออนุปริญญา มีคะแนนความรู้สูงที่สุด โดยมีค่ามัธยฐานที่ 14 ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในระดับอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญ และเกษตรกรที่เคยมีประวัติการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยขึ้นภายในฟาร์มมีคะแนนความรู้สูงที่สุด โดยมีค่ามัธยฐานที่ 14 ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่ไม่เคยเป็นโรคอย่างมีนัยสำคัญ การเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรกับคะแนนทัศนคตินั้นพบว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับ ปวส. หรืออนุปริญญา มีคะแนนทัศนคติต่ำที่สุด โดยมีค่ามัธยฐานที่ 3.23 ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาระดับอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญ และเกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มีคะแนนทัศนคติต่ำที่สุด โดยมีค่ามัธยฐานที่ 3.23 ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ การเปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกรกับคะแนนการปฏิบัติ นั้นพบว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับ ปวส. หรืออนุปริญญา มีคะแนนการปฏิบัติสูงที่สุด โดยมีค่ามัธยฐานที่ 18 ซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษา และการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ในส่วนของการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์กับคะแนนความรู้ พบว่าการที่มีฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบมากกว่า 50 ฟาร์ม จะมีคะแนนความรู้สูงที่สุด โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ มีคะแนนความรู้เฉลี่ย 12.62 และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์มีคะแนนความรู้เฉลี่ย 13.40 ซึ่งแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบฟาร์มโคนมไม่เกิน 50 ฟาร์ม อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากประสบการณ์การปฏิบัติงานเกี่ยวกับโคนมในพื้นที่จริง

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดสระบุรี พบว่าคะแนนความรู้ และคะแนนทัศนคติมีความสัมพันธ์กับคะแนนการปฏิบัติในเชิงบวกหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยคะแนนความรู้มีความสัมพันธ์กับคะแนนปฏิบัติในระดับปานกลางถึงสูง ($r=0.48$; $P\text{-value} = 0.00$) อย่างมีนัยสำคัญ และคะแนนทัศนคติมีความสัมพันธ์กับคะแนนการปฏิบัติในระดับต่ำถึงปานกลาง ($r=0.17$; $P\text{-value} = 0.00$) อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือหากเกษตรกรมีความรู้เรื่องโรคปากและเท้าเปื่อยในระดับที่ดีและมีทัศนคติที่ดีจะมีผลให้เกษตรกรมีการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยที่ดีด้วย ในส่วนของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์พบว่าคะแนนความรู้มีความสัมพันธ์กับคะแนนทัศนคติและคะแนนการปฏิบัติในเชิงบวกหรือเป็นไปในทิศทาง

เดียวกัน โดยระดับคะแนนความรู้มีความสัมพันธ์กับคะแนนทัศนคติและคะแนนการปฏิบัติในระดับปานกลางถึงสูง ($r = 0.45$; $P\text{-value} = 0.01$ และ $r = 0.36$; $P\text{-value} = 0.04$ ตามลำดับ) กล่าวคือเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ที่มีความรู้เรื่องโรคปากและเท้าเปื่อยในระดับดีจะมีผลให้เจ้าหน้าที่ทัศนคติที่ดีและมีการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยที่ดีอีกด้วยด้วย ในส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมนั้น ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างค่าคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างมีนัยสำคัญ

ซึ่งจากการศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของโคนมในพื้นที่จังหวัดสระบุรีครั้งนี้ สามารถนำมาใช้ในการกำหนดแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างความมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคดังนี้ แผนระยะสั้นต้องดำเนินการส่งเสริมความรู้ด้านวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของวัคซีนในรูปแบบเดียวกัน และในส่วนของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมต้องเน้นย้ำถึงความสำคัญของมาตรการในการทำลายเชื้อโรคของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม โดยเฉพาะในช่วงที่พบการแพร่ระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยซึ่งอาจเป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรคได้ อีกทั้งยังต้องทำความเข้าใจถึงหน้าที่ของเจ้าของสัตว์หรือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558 ซึ่งกำหนดถึงหน้าที่ในการป้องกันและควบคุมโรค ระยะกลางต้องผลักดันให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเข้าสู่ระบบการรับรองฟาร์มที่มีระบบป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good Farming Management; GFM) เพื่อให้ฟาร์มโคนมมีระบบความปลอดภัยทางชีวภาพที่เหมาะสม รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงแผนเตรียมความพร้อมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค (Contingency plan) และแนวทางเวชปฏิบัติ (Clinical Practice Guideline) ของโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ร่วมกับการถ่ายทอดให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคฝ่ายรับทราบ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามวิธีการได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อป้องกันการเกิดความสับสนของขั้นตอนการดำเนินการในพื้นที่ ส่วนในระยะยาวนั้นต้องยกระดับการเลี้ยงโคนมให้เข้าสู่ระบบฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพื่อยกระดับทางด้านโครงสร้างของฟาร์มในการป้องกันโรคเข้าสู่ฝูงสัตว์ และสร้างระบบการจัดการฟาร์มที่เหมาะสมในการผลิตสัตว์สุขภาพดี อีกทั้งยังเป็นการรองรับให้กับศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมในการขอรับรองการปฏิบัติที่ดีสำหรับศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบ (Good Manufacturing Practices; GMP) ต่อไป

สรุปผลการศึกษา (Conclusion)

ผลของการศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพโคนมภายในพื้นที่จังหวัดสระบุรีในครั้งนี้ พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดี ซึ่งประเด็นที่ตอบผิดมากที่สุดสามอันดับแรกคือ การฉีดกระตุ้นวัคซีนภายหลังจากรับการฉีดวัคซีนครั้งแรกในชีวิต การฉีดวัคซีนให้สัตว์ร่วมฝูงกับสัตว์ป่วย และชนิดของวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ใช้ในพื้นที่ ทัศนคติเป็นกลาง ซึ่งทัศนคติที่มีคะแนนต่ำที่สุดคือ การซื้อโคทดแทนเข้าฟาร์มต้องมาจากฟาร์มที่ไม่เคยมีประวัติเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย และการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ซึ่งการปฏิบัติที่ทำไม่ถูกต้องมากที่สุดสามอันดับแรกได้แก่ การปล่อยให้รถขนอาหารเข้าไปส่งอาหารภายในฟาร์มในช่วงที่พบการระบาดของโรค การปล่อยให้บุคคลภายนอกที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าฟาร์มในภาวะปกติ และการทำความสะอาดถังนมในบริเวณหน้าโรงรีดหรือบริเวณคอกเลี้ยงโคในช่วงที่พบการระบาดของโรค เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับดี ซึ่งประเด็นที่ตอบผิดมากที่สุดคือ การฉีดวัคซีนให้สัตว์ร่วมฝูงกับสัตว์ป่วย ทัศนคติเป็นกลาง ซึ่งมีทัศนคติในเชิงลบในประเด็นการที่ต้องซื้อวัคซีนหากกรมปศุสัตว์

มีการจำหน่ายวัคซีนในราคาได้สละ 15 บาท และการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ซึ่งพบการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องมากที่สุด คือ การที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์ไม่มีการทำความสะอาดถังนมภายหลังการรับนํ้านมในช่วงที่พบการระบาดของโรค เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดี โดยประเด็นที่ตอบผิดมากที่สุดคือ ชนิดของวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ใช้ในพื้นที่ มีทัศนคติในเชิงบวก และการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ซึ่งประเด็นที่ตอบผิดมากที่สุดคือ การฉีดวัคซีนให้สัตว์ร่วมฝูงกับสัตว์ป่วย ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลปัจจัยพื้นฐานกับคะแนนของความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ พบว่าระดับการศึกษาของเกษตรกรมีผลต่อความแตกต่างของคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญ โดยพบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษา ปวส. หรืออนุปริญญา มีคะแนนความรู้และคะแนนการปฏิบัติสูงที่สุด แต่กลับมีคะแนนทัศนคติต่ำที่สุด เกษตรกรที่เคยมีประวัติการเกิดโรคขึ้นภายในฟาร์มของตนเองมีคะแนนความรู้ที่สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่ไม่เคยเป็นโรค และในกลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน จะมีคะแนนทัศนคติต่ำที่สุดในส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์จะพบว่ากลุ่มที่มีฟาร์มโคนมในความรับผิดชอบที่มากกว่า 50 ฟาร์ม จะมีคะแนนความรู้สูงกว่ากลุ่มที่มีความรับผิดชอบไม่เกิน 50 ฟาร์ม ในส่วนของผลการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างค่าคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ พบว่าค่าคะแนนความรู้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคะแนนการปฏิบัติที่ระดับปานกลางถึงสูง และค่าคะแนนความรู้ของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคะแนนทัศนคติและคะแนนการปฏิบัติที่ระดับปานกลางถึงสูงเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ (Suggestions)

1. จากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาทั้งในส่วนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนม และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ที่ปฏิบัติงานด้านสุขภาพสัตว์ในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงโคนม สามารถนำมาใช้ในการเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.1 ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้กับเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนม รวมถึงเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้านี้ยังมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการฉีดวัคซีนไม่ถูกต้อง ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของโรคปากและเท้าเปื่อยตามมาตรการของกรมปศุสัตว์บรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงต้องให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ที่ถูกต้องในประเด็นดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลให้การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคปากและเท้าเปื่อยสัมฤทธิ์ผลต่อไป

1.2 การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมตามมาตรการต่างๆ ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558 โดยมีการกำหนดหน้าที่ของเจ้าของสัตว์หรือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมตามมาตรา 7 ซึ่งกำหนดให้เจ้าของสัตว์ปฏิบัติตามระบบป้องกันและควบคุมโรคตามเงื่อนไขของกฎกระทรวงระบบการป้องกันและควบคุมโรคระบาด พ.ศ. 2561 หมวด 1 ระบบการป้องกันโรคระบาดและระบบการควบคุมโรคระบาดในโคนม โดยตามข้อ 8 (2) เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการให้วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยแก่โคนม รวมไปถึงการเคลื่อนย้ายสัตว์ต้องเป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันกรมปศุสัตว์ได้พัฒนาระบบการออกใบอนุญาตในการเคลื่อนย้ายสัตว์และซากสัตว์ที่สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น หากเกษตรกรปฏิบัติตามกฎหมายจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาในประเด็นที่เกษตรกรเคลื่อนย้ายสัตว์เข้าสู่ฟาร์มโดยไม่ทราบประวัติการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยได้

1.3 ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรคปากและเท้าเปื่อยมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเกษตรกร อีกทั้งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

โดยตรงกับเกษตรกร สำนักงานสหกรณ์จังหวัดซึ่งมีหน้าที่ดูแลและส่งเสริมระบบสหกรณ์ในการเลี้ยงโคนม นอกจากนี้ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งช่วยประสานงานกับเกษตรกรในการควบคุมโรค ตลอดจนช่วยในการประชาสัมพันธ์มาตรการต่างๆ ของกรมปศุสัตว์ให้กับเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบ ดังนั้นสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรีควรมีการถ่ายทอดมาตรการและแผนการดำเนินงานของกรมปศุสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับโรคปากและเท้าเปื่อย ตลอดจนปรับทัศนคติเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องให้มีทัศนคติในเชิงบวกต่อการป้องกัน ควบคุม และกำจัดโรคตามมาตรการของกรมปศุสัตว์ ในขณะเดียวกันเพื่อให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับฟังความคิดเห็นในบางประเด็นที่ยังมีความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อนำมาใช้ปรับกลยุทธ์ให้เกิดความสมดุลในการดำเนินการและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อไป

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยพื้นฐานด้านระดับการศึกษา โดยเฉพาะในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรืออนุปริญญา และการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า นั้นควรมีการระบุให้ชัดเจนถึงสาขาวิชาว่ามีความเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนมหรือไม่

3. ควรทำการศึกษาด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ เพิ่มเติมในกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับห่วงโซ่การผลิตน้ำนมดิบทั้งระบบ อาทิเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คนรับจ้างขนส่งน้ำนมดิบ พ่อค้าโคในพื้นที่ สัตวแพทย์ในภาคเอกชน รวมไปถึงสัตวแพทย์และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจากองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ที่ให้บริการในพื้นที่อีกด้วย เพื่อให้เห็นภาพรวมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่สระบุรี

3. กรมปศุสัตว์ควรมีการปรับปรุงแผนเตรียมความพร้อมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค (Contingency plan) และแนวทางเวชปฏิบัติ (Clinical Practice Guideline) ของโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคปากและเท้าเปื่อย โดยมุ่งหวังที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในการดำเนินการตามขั้นตอนการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคในพื้นที่ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

ขอขอบคุณ นายประภาส ภิญโญชีพ ปศุสัตว์เขต 1 และนายชาญชัย จุลโกลบอล ปศุสัตว์จังหวัดสระบุรี ที่ให้การสนับสนุนการทำผลงานวิจัยในครั้งนี้ รวมถึง นางนพวรรณ บัวมีรูป ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสุขภาพสัตว์และบำบัดโรคสัตว์ ที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการศึกษานี้ อีกทั้งขอขอบคุณ นายเสน่ห์ ประเสริฐ ปศุสัตว์อำเภออมก๋อยเหล็ก นางอุบลวรรณ กลางไชยเดช เจ้าหน้าที่จ้างเหมาช่วยงานด้านสัตวแพทย์ และเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสระบุรีทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฎกระทรวงระบบการป้องกันและควบคุมโรคระบาด พ.ศ.2561. (2561, 11 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 48 ก: 1 - 14.
- กิตติศักดิ์ อัจฉริยะขจร. 2564. ความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosecurity) ลดความเสี่ยงโรคปากและเท้าเปื่อยได้อย่างไร. ความรู้ด้านปศุสัตว์. แหล่งที่มา https://pvlo-sbr.dld.go.th/webnew/images/file_attach/FMD2021__2564.pdf, 2 กันยายน 2564.
- ชิต ศิริวรรณ และประทีป เปมะโยธิน. 2536. โรคปากและเท้าเปื่อย ไทป์ โอ ในช้างไทย, ใน ประมวลเรื่องการประชุมวิชาการปศุสัตว์ ครั้งที่ 12 ประจำปี 2536 ระหว่างวันที่ 21 - 24 กรกฎาคม 2536. กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ประจวบคีรีขันธ์.
- พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558. (2558, 2 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 ตอนที่ 14 ก: 22 - 41.
- ภักธนัช พรหมบุญแก้ว และอัครพล หงษ์สวัสดิ์. 2563. ปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มโคนมพื้นที่สหกรณ์โคนมแห่งหนึ่งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ระหว่างเดือนตุลาคม 2561 ถึงมกราคม 2562. งานวิชาการ. แหล่งที่มา : <https://pvlo-cmp.dld.go.th/index.php/th/news-menu/new14082563001/1644-new14082563003>, 12 กันยายน 2564.
- รัชภูมิ เขียวสนาม และกฤษณะ ผลไสว. 2559. การศึกษาปัจจัยเสี่ยงการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา. บทความงานวิจัย. แหล่งที่มา : <https://pvlo-nak.dld.go.th/research/ahg2.pdf>, 12 กันยายน 2564.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์. 2564. รายงานจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์. ระบบทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์. แหล่งที่มา : <https://eregist.dld.go.th/officer/report>, 12 กันยายน 2564.
- สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์. 2564. รายงานสถานการณ์โรคปากและเท้าเปื่อย. ระบบสารสนเทศเพื่อการเฝ้าระวังโรคระบาดสัตว์. แหล่งที่มา <http://esmartsur.net/>, 2 กันยายน 2564.
- สุชาติ อ่อนเมือง และอริศรา เจริญปัญญาเนตร. 2561. เทคนิคทางภูมิสารสนเทศสำหรับวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนม อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. สัตวแพทยมหาสาร 13 (1): 1 - 15.
- สุวิชัย โรจนเสถียร, ภาวิน ผดุงทศ, สมปรียา กองแก้ว, เทิดศักดิ์ ญาโน และภาณุวัฒน์ แยมสกุล. 2549. โครงการศึกษาพื้นที่ต้นแบบปลอดโรคปากและเท้าเปื่อยในเขตเชียงใหม่-ลำพูน และจังหวัดน่าน (การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการสร้างพื้นที่ต้นแบบปลอดโรคปากและเท้าเปื่อย). (รายงานการวิจัย). คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
- แสงเดือน ทวีสิน. 2545. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. ไทยเส็ง, กรุงเทพมหานคร.
- อภัย สุทธิสังข์. 2555. การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่จังหวัดสระบุรี. (รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารระดับสูงสำนักงาน ก.พ. ประจำปี 2555). กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.
- Animal Health Australia. 2014. Disease strategy: Foot-and-mouth disease (Version 3.4). Information EAD Responses – AUSVETPLAN. Available source: <https://animalhealthaustralia.com.au/ausvetplan/>, September 24, 2021.

- Advance Veterinary Information System. 2002. AVIS Foot and mouth disease (FMD). AVIS Consortium. Available source: <https://aleffgroup.com/avisfmd/>, September 2, 2021.
- Bertram, M.R., Vu, L.T., Pauszek, S.J. Brito, B.P., Hartwig, E.J., Smoliga, G.R., Hoang, B.H., Phuong, N.T., Stenfeldt, C., Fish, I.H., Hung, V.V., Delgado, A., VanderWaal, K., Rodriguez, L.L., Long, N.T., Dung, D.H. and Arzt, J. 2018. Lack of Transmission of Foot-and-Mouth Disease Virus From Persistently Infected Cattle to Naïve Cattle Under Fields Conditions in Vietnam. *Frontiers in Veterinary Science* 5 (174): n. page.
- Blacksell, S.D., Siengsan-Lamont, J., Kamolsiripichaiorn, S., Gleeson, L.J. and Windsor, P.A. 2019. A history of FMD research and control programmes in Southeast Asia: lessons from the past informing the future. *Epidemiology and Infection* (147): e171.
- Centers for Disease Control and Prevention. 2019. Epi Info™ for Windows. Epi Info™. Available source: <https://www.cdc.gov/epiinfo/>, August 24, 2021.
- De Vaus, D. 2004. *Surveys in Social Research*. 5th edition. Routledge, London.
- Freimanis, G.L., Di Nardo, A., Bankowska, K. King, D.J., Wadsworth, J., Knowles, N.J. and King, D.P. 2016. Genomics and outbreaks: foot and mouth disease. *Revue scientifique et technique* 35 (1): 175 - 189.
- Kitching, R.P., Hutber, A.M. and Thrusfield, M.V. 2005. A review of foot-and-mouth disease with special consideration for the clinical and epidemiological factors relevant to predictive modeling of the disease. *The Veterinary Journal* 169 (2): 197 - 209.
- Office International des Epizooties. 2009. *Manual of Standards for diagnostic Test and Vaccines for terrestrial animals. Codes and Manuals*. Available source: http://www.oie.int/eng/A_FMD2012/docs/2.01.05_FMD.pdf, August 24, 2021.
- Office International des Epizooties. 2011. Chapter 8.5 Food and Mouth Disease. *Terrestrial Animal Health Code*. Available source: http://www.oie.int/fileadmin/Home/eng/Health_standards/tahc/2010/en_1.8.5.pdf, August 24, 2021.
- Parthiban, A.B.R., Mahapatra, M., Gubbins, S. and Parida, S. 2015. Virus Excretion from Foot-And-Mouth Disease Virus Carrier Cattle and Their Potential Role in Causing New Outbreaks. *PLoS ONE* 10 (6): e0128815.
- Pharo, H.J. 2002. Foot-and-mouth disease: an assessment of the risks facing New Zealand. *New Zealand Veterinary Journal* 50 (2): 46 - 55.
- Sutmoller, P., Barteling, S.S., Olascoaga, R.C. and Sumption, K.J. 2003. Control and eradication of foot-and-mouth disease. *Virus Research* 91 (1): 101 - 144.
- The Center for Food Security and Public Health. 2014. *Foot and Mouth Disease. Technical Factsheets*. Available source: https://www.cfsph.iastate.edu/Factsheets/pdfs/foot_and_mouth_disease.pdf, August 24, 2021.
- Yamane, T. 1973. *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd edition. HaperCollins Publishers, New York

ภาคผนวก

ตารางที่ 27 ความรู้เกี่ยวกับโรคปากและเท้าเปื่อย โดยจำแนกตามหมวดความรู้เป็นรายชื่อของเกษตรกร
ผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดสระบุรี (n=400)

ความรู้ที่ทดสอบ	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	จำนวนผู้ตอบผิด (ร้อยละ)
ความรู้เรื่องเชื้อโรค		
1. โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อไวรัส	392 (98.00)	8 (2.00)
2. โรคปากและเท้าเปื่อยสามารถติดต่อในสัตว์กับคู่ทุกชนิด เช่น โคน กระบือ แพะ แกะ และสุกร	393 (98.25)	7 (1.75)
อาการของโรคปากและเท้าเปื่อย		
3. อาการของโรคปากและเท้าเปื่อยคือ มีตุ่มใสที่ปาก กีบ และเต้านม และเมื่อตุ่มใสแตกหรือเป็นแผลหลุดลอกสัตว์จะเจ็บปากและขากระแผลก	395 (98.75)	5 (1.25)
การแพร่กระจายเชื้อโรค		
4. ถ้ามีหมอเข้าไปรักษาโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มหนึ่งแล้ว ในวันเดียวกันหมอเข้าไปฉีดวัคซีนให้ฟาร์มอีกแห่งหนึ่ง โดยไม่ได้เปลี่ยนเสื้อผ้าจะทำให้โคนมในฟาร์มที่ฉีดวัคซีนป่วยได้	354 (88.50)	46 (11.50)
5. นก หนู และสุนัข เป็นพาหะของโรคปากและเท้าเปื่อย	381 (95.25)	19 (4.75)
6. การที่โคที่กินหญ้าและน้ำร่วมกับโคที่เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะทำให้โคติดโรคปากและเท้าเปื่อย	397 (99.25)	3 (0.75)
7. โคที่ติดเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะแพร่เชื้อให้สัตว์ตัวอื่นได้ทั้งในระยะที่โคแสดงอาการและระยะที่โคไม่แสดงอาการ	374 (93.50)	26 (6.50)
8. เชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะปนเปื้อนรถถ้านำไปขนส่งวัวที่เป็นโรคปากและเท้าเปื่อย	384 (96.00)	16 (4.00)
การป้องกันและควบคุมโรค		
9. วัคซีนที่ใช้ป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ควรฉีดครั้งแรกให้ลูกโคอายุ 4 - 6 เดือน	350 (87.50)	50 (12.50)
10. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคนม ตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ ให้ฉีดตัวละ 2 ซีซี เข้าใต้ผิวหนัง	369 (92.25)	31 (7.75)
11. วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ฉีดให้โคนมในครั้งที่ผ่านมาเป็นวัคซีนชนิด 3 ซีโรไทป์	346 (86.50)	54 (13.50)
12. โคนมที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยครั้งแรกในชีวิต ควรจะฉีดกระตุ้นอีกครั้งห่างจากครั้งแรก 1 เดือน	256 (64.00)	144 (36.00)
13. การเก็บวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยควรเก็บในตู้เย็นในช่องธรรมดา	387(96.75)	13 (3.25)
14. เมื่อมีโคนมเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยต้องรีบฉีดวัคซีนให้โคตัวอื่นที่อยู่ในฟาร์ม	326 (81.50)	74 (18.50)

ตารางที่ 28 ระดับทัศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดสระบุรีจำแนกเป็นรายข้อ (n = 400)

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกรในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นการเพิ่มภาระให้กับท่าน	75 (18.75)	258 (64.50)	40 (10.00)	23 (5.75)	4 (1.00)	3.94	เชิงบวก
2. ท่านคิดว่าการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมด้วยตัวเองจะดีกว่าให้ผู้อื่นฉีด	12 (3.00)	9 (2.25)	80 (20.00)	255 (63.75)	44 (11.00)	3.78	เชิงบวก
3. ท่านคิดว่าท่านได้รับข่าวสารและความรู้ที่ถูกต้องเรื่องโรคปากและเท้าเปื่อยมากเพียงพอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2 (0.50)	6 (1.50)	104 (26.00)	261 (65.25)	27 (6.75)	3.76	เชิงบวก
4. ท่านคิดว่าหากมีโคนมที่เลี้ยงสงสัยหรือเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ท่านจะแจ้งศูนย์รับนมหรือสหกรณ์	2 (0.50)	1 (0.25)	43 (10.75)	298 (74.50)	56 (14.00)	4.01	เชิงบวก
5. ท่านคิดว่าหากมีโคนมที่เลี้ยงสงสัยหรือเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย จะแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์	1 (0.25)	2 (0.50)	96 (24.00)	232 (58.00)	69 (17.25)	3.92	เชิงบวก
6. ท่านคิดว่าการล้าง ฆ่าเชื้อโรคที่ถังนมหลังจากที่ส่งนมมีความจำเป็นมากในการป้องกันโรค	3 (0.75)	7 (1.75)	47 (11.75)	288 (72.00)	55 (13.75)	3.96	เชิงบวก
7. ท่านคิดว่า ถ้ามีโคนมป่วยเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยต้องรีบขายออกจากฝูงอย่างรวดเร็วจะทำให้โคนมที่เหลือไม่ป่วยเพิ่ม	43 (10.75)	45 (11.25)	96 (24.00)	197 (49.25)	19 (4.75)	3.26	เป็นกลาง
8. ถ้าท่านทราบว่า มีโคนมในฟาร์มอื่นที่เลี้ยงอยู่ใกล้กับฟาร์มของท่านเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะต้องรีบแจ้งศูนย์รับนมหรือสหกรณ์	2 (0.50)	8 (2.00)	63 (15.75)	294 (73.50)	33 (8.25)	3.87	เชิงบวก

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกรในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
9. ถ้าท่านทราบว่ามิโคนมในฟาร์มอื่นที่เลี้ยงอยู่ใกล้กับฟาร์มของท่านเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะต้องรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	4 (1.00)	16 (4.00)	119 (29.75)	230 (57.50)	31 (7.75)	3.67	เป็นกลาง
10. ถ้าผู้เลี้ยงโคนมที่อยู่ใกล้กับฟาร์มของท่านรู้ว่าฟาร์มโคนมของท่านเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะไม่ยอมพบปะพูดคุยกับท่าน	14 (3.50)	37 (9.25)	124 (31.00)	196 (49.0)	29 (7.25)	2.53	เป็นกลาง
11. ท่านเชื่อว่าถ้าโคนมในฟาร์มได้รับการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยจะไม่มีโอกาสเกิดโรคในฟาร์มได้อย่างแน่นอน	14 (3.50)	46 (11.50)	178 (44.50)	143 (35.75)	19 (4.75)	2.73	เป็นกลาง
12. ท่านคิดว่าโคนมส่วนใหญ่มีอาการแพ้ภายหลังฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย	18 (4.50)	126 (31.50)	154 (38.50)	96 (24.00)	6 (1.50)	3.14	เป็นกลาง
13. ท่านคิดว่าการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อที่รถเข้าออกฟาร์มเป็นการสิ้นเปลือง	37 (9.25)	143 (35.75)	133 (33.25)	82 (20.50)	5 (1.25)	3.31	เป็นกลาง
14. ท่านคิดว่าถ้าฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคที่ตั้งท้องจะทำให้แท้งได้	24 (6.00)	113 (28.25)	143 (35.75)	108 (27.00)	12 (3.00)	3.07	เป็นกลาง
15. ท่านคิดว่าไม่จำเป็นต้องฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยให้กับโคสาว	34 (8.50)	157 (39.25)	101 (25.25)	97 (24.25)	11 (2.75)	3.27	เป็นกลาง
16. ท่านคิดว่าการขนส่งนมโดยไม่ให้รถที่ขนส่งนมเข้ามาในฟาร์มเป็นสิ่งที่เป็นไปได้	18 (4.50)	89 (22.25)	148 (37.00)	130 (32.50)	15 (3.75)	2.91	เป็นกลาง
17. ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ผสมเทียมอาจจะนำเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยมาติดโคนมของท่านได้	3 (0.75)	33 (8.25)	140 (35.00)	204 (51.00)	20 (5.00)	3.51	เป็นกลาง

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกรในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
18. ท่านคิดว่าเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์มก็ไม่จำเป็นต้องงดผสมเทียมที่ฟาร์ม	10 (2.50)	58 (14.50)	124 (31.00)	187 (46.75)	21 (5.25)	2.62	เป็นกลาง
19. ท่านคิดว่าโอกาสที่รถรับซื้อลูกโคหรือโคคัดทิ้งจะมีโอกาสนำเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยมาติดโคนมของท่านน้อยมาก	12 (3.00)	50 (12.50)	111 (27.75)	209 (52.25)	18 (4.50)	2.57	เป็นกลาง
20. ท่านไม่สามารถเลือกซื้อโคนมทดแทนจากฟาร์มที่รู้ประวัติการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยได้	4 (1.00)	21 (5.25)	154 (38.50)	197 (49.25)	24 (6.00)	2.46	เป็นกลาง
21. ท่านคิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์รู้ว่ามีการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที	3 (0.75)	8 (2.00)	106 (26.50)	263 (65.75)	20 (5.00)	3.72	เชิงบวก
22. ท่านคิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมรู้ว่ามีการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที	3 (0.75)	29 (7.25)	112 (28.00)	222 (55.50)	34 (8.50)	3.64	เป็นกลาง
23. ท่านคิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่อาสาปศุสัตว์หรือปศุสัตว์ตำบลรู้ว่ามีการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที	2 (0.50)	11 (2.75)	113 (28.25)	259 (64.75)	15 (3.75)	3.69	เชิงบวก
24. ท่านคิดว่ามาตรการงดส่งนมและมีเงินชดเชยให้ เมื่อเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มจะทำให้เกษตรกรเสียหายเพิ่มขึ้น	11 (2.75)	66 (16.50)	123 (30.75)	178 (44.50)	22 (5.50)	2.67	เป็นกลาง

ข้อความ	ร้อยละของเกษตรกรในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
25. ท่านคิดว่าถ้าศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมในห้างส่งนมโดยไม่ให้เงินชดเชยค่าน้ำมันที่หยุดส่งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มจะทำให้เกษตรกรยิ่งเสียหายเพิ่มขึ้น	4 (1.00)	11 (2.75)	107 (26.75)	250 (62.50)	28 (7.00)	3.72	เชิงบวก
26. หากกรมปศุสัตว์ขายวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยสำหรับโคนมในราคาได้สละ 15 บาท ท่านจะยินดีซื้อวัคซีนไปฉีดให้โคนมของท่าน	46 (11.50)	154 (38.50)	132 (33.00)	56 (14.00)	12 (3.00)	2.59	เป็นกลาง

ตารางที่ 29 ข้อมูลการปฏิบัติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดสระบุรี (n = 400)

หัวข้อ	ปฏิบัติถูกต้อง	ปฏิบัติไม่ถูกต้อง
ในภาวะปกติ		
1. โคนมของท่านได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยปีละ 3 ครั้ง	362 (90.50)	38 (9.50)
2. ฉีดวัคซีนให้โคนมทุกตัวที่มีอายุมากกว่า 4 เดือน	382 (95.50)	18 (4.50)
3. ขนถั่วงอกขึ้นรถส่งนมนอกฟาร์ม	165 (41.25)	235 (58.75)
4. ทำลายเชื้อโรคที่รถขนส่งนมภายในฟาร์ม	364 (91.00)	36 (9.00)
5. ทำความสะอาดถังนมภายหลังจากส่งนมที่โรงนม	392 (98.00)	8 (2.00)
6. ปลุกอาหารหยาบเอง	351 (87.75)	49 (12.25)
7. ใช้แหล่งน้ำที่ใช้เลี้ยงโคนมอยู่ในฟาร์ม	391 (97.75)	9 (2.25)
8. ไม่ซื้อโคจากฟาร์มอื่นเข้ามาทดแทนใน 2 ปีที่ผ่านมา	380 (95.00)	20 (5.00)
9. ไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าฟาร์ม	97 (24.25)	303 (75.75)
10. มีการป้องกันเชื้อโรคหรือทำลายเชื้อโรคก่อนให้บุคคล ภายนอกเข้าฟาร์ม	368 (92.00)	32 (8.00)
ในภาวะที่มีการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่ใกล้เคียง		
11. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม โคนมของท่านได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย	346 (86.50)	54 (13.50)
12. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม ท่านทำลายเชื้อโรคที่รถขนส่งนม	381 (95.25)	19 (4.75)
13. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม ท่านทำความสะอาดถังนมภายหลังจากส่งนม	396 (99.00)	4 (1.00)
14. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม ท่านทำความสะอาดในบริเวณหน้าโรงรีดนมหรือคอกเลี้ยงโค	114 (28.50)	286 (71.50)

หัวข้อ	ปฏิบัติถูกต้อง	ปฏิบัติไม่ถูกต้อง
15. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม ท่านให้รถขนอาหารเข้าไปจอดขนส่งอาหาร	45 (11.25)	355 (88.75)
16. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม ท่านทำลายเชื้อโรคที่รถขนอาหาร	391 (97.75)	9 (2.25)
17. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม ท่านให้รถรับซื้อลูกโคหรือโคคัดทิ้งเข้าไปจอดขนส่งโค	361 (90.25)	39 (9.75)
18. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม ท่านทำลายเชื้อโรคที่รถขนลูกโคหรือโคคัดทิ้ง	389 (97.25)	11 (2.75)
19. เมื่อมีการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย มีการป้องกันเชื้อโรคหรือทำลายเชื้อโรคก่อนให้บุคคลภายนอกเข้าฟาร์ม	378 (94.50)	22 (5.50)
20. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม ท่านให้บุคคลภายนอกเข้าฟาร์ม	134 (33.50)	266 (66.50)
21. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์ม ท่านยังให้เจ้าหน้าที่มาผสมเทียมโคในฟาร์ม	275 (68.75)	125 (31.25)
22. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม ท่านจะรีบฉีดวัคซีนโคตัวอื่นที่อยู่ร่วมฝูง	330 (82.50)	70 (17.50)
23. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มท่านงดส่งนม	391 (97.75)	9 (2.25)

ตารางที่ 30 ความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ศูนย์รับน้ำนมและสหกรณ์โคนมโดยจำแนกเป็นรายข้อ (n=16)

ความรู้ที่ทดสอบ	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	จำนวนผู้ตอบผิด (ร้อยละ)
ความรู้เรื่องเชื้อโรค		
1. โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อไวรัส	15 (93.75)	1 (6.25)
2. โรคปากและเท้าเปื่อยสามารถติดต่อในสัตว์กับคู่ทุกชนิด เช่น โคน กระบือ แพะ แกะ และสุกร	16 (100.00)	0 (0.00)
อาการของโรคปากและเท้าเปื่อย		
3. อาการของโรคปากและเท้าเปื่อย คือ มีตุ่มใสที่ปาก กีบ และเต้านม เมื่อตุ่มใสแตกหรือเป็นแผลหลุดลอกสัตว์จะเจ็บปากและขาจะแผลก	16 (100.00)	0 (0.00)
การแพร่กระจายเชื้อโรค		
4. ถ้ามีหมอเข้าไปรักษาโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มหนึ่งแล้ว ในวันเดียวกันนั้น หมอเข้าไปฉีดวัคซีนให้ฟาร์มอีกแห่งหนึ่งโดยไม่ได้เปลี่ยนเสื้อผ้าจะทำให้โคนมในฟาร์มที่ฉีดวัคซีนป่วยได้	12 (75.00)	4 (25.00)
5. นก หู และสุนัข เป็นพาหะของโรคปากและเท้าเปื่อยได้	13 (81.25)	3 (18.75)
6. การที่โคกินหญ้าและน้ำร่วมกับโคที่เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะทำให้โคสามารถติดโรคปากและเท้าเปื่อยได้	16 (100.00)	0 (0.00)
7. โคที่ติดเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะแพร่เชื้อให้สัตว์ตัวอื่นได้ทั้งในระยะที่โคแสดงอาการและระยะที่โคไม่แสดงอาการ	12 (75.00)	4 (25.00)

ความรู้ที่ทดสอบ	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	จำนวนผู้ตอบผิด (ร้อยละ)
8. เชื่อโรคปากและเท้าเปื่อยจะปนเปื้อนรถถ้านำไปขนส่งที่ป่วยเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย	16 (100.0)	0 (0.00)
การป้องกันและควบคุมโรค		
9. วัคซีนที่ใช้ป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ควรฉีดครั้งแรกให้ลูกโคอายุ 4 - 6 เดือน	12 (75.00)	4 (25.00)
10. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคนม ตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ ให้ฉีดตัวละ 2 ซีซี เข้าใต้ผิวหนัง	14 (87.50)	2 (12.50)
11. วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ฉีดให้โคนมในครั้งที่ผ่านมา มีชนิด 1 ซีโรโทป์ และ 3 ซีโรโทป์	12 (75.00)	4 (25.00)
12. โคนมที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยครั้งแรกในชีวิต ควรจะฉีดกระตุ้นอีกครั้งห่างจากครั้งแรก 6 เดือน	11 (68.75)	5 (31.25)
13. การเก็บวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยควรเก็บในตู้เย็นในช่องแช่แข็ง	13 (81.25)	3 (18.75)
14. เมื่อมีโคนมเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ต้องรีบฉีดวัคซีนให้โคตัวอื่นที่อยู่ในฟาร์ม	9 (56.25)	7 (43.75)

ตารางที่ 31 ทักษะในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยโดยจำแนกเป็นรายข้อของเจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมในจังหวัดสระบุรี (n=16)

ข้อความ	ร้อยละของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นหน้าที่ของกรมปศุสัตว์	0 (0.00)	3 (18.75)	1 (6.25)	9 (56.25)	3 (18.75)	2.25	เชิงลบ
2. การฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมโดยเกษตรกรเองจะดีกว่าให้เจ้าหน้าที่ฉีดให้	2 (12.50)	3 (18.75)	3 (18.75)	7 (43.75)	1 (6.25)	3.13	เป็นกลาง
3. การให้ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเป็นจุดกระจายวัคซีนเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม	3 (18.75)	5 (31.25)	4 (25.00)	3 (18.75)	1 (6.25)	3.38	เป็นกลาง
4. การล้างและฆ่าเชื้อโรคถังนมที่โรงนมมีความจำเป็นมากในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (12.50)	9 (56.25)	5 (31.25)	4.19	เชิงบวก

ข้อความ	ร้อยละของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
5. การที่เกษตรกรรีบแจ้งศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเมื่อทราบว่ามีปัญหาโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่จะช่วยลดปัญหาการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	11 (68.75)	5 (31.25)	4.31	เชิงบวก
6. ทันทีที่มีโคนมในฟาร์มอื่นที่เลี้ยงอยู่ใกล้กับฟาร์มของท่านเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยการรีบแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์จะช่วยลดปัญหาการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (6.25)	8 (50.00)	7 (43.75)	4.38	เชิงบวก
7. การพบปะหรือพูดคุยกับเพื่อนเกษตรกรที่มีโคนมเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย จะทำให้ฟาร์มของท่านเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยได้	0 (0.00)	4 (25.00)	5 (31.25)	3 (18.75)	4 (25.00)	3.44	เป็นกลาง
8. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย จะไม่มีโอกาสเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มได้อย่างแน่นอน	2 (12.50)	1 (6.25)	10 (62.50)	3 (18.75)	0 (0.00)	3.13	เป็นกลาง
9. โคนมส่วนใหญ่มีอาการแพ้ภายหลังการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย	0 (0.00)	4 (25.00)	8 (50.00)	3 (18.75)	1 (6.25)	2.94	เป็นกลาง
10. การใช้น้ำยาฆ่าเชื้อที่รถเข้าออกฟาร์มเป็นการสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น	8 (50.00)	6 (37.50)	2 (12.50)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.38	เชิงบวก
11. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคที่ตั้งท้องจะทำให้แท้งได้	3 (18.75)	7 (43.75)	4 (25.00)	2 (12.50)	0 (0.00)	3.69	เชิงบวก
12. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้กับโคสาวเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น	9 (56.25)	3 (18.75)	3 (18.75)	1 (6.25)	0 (0.00)	4.25	เชิงบวก

ข้อความ	ร้อยละของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
13. การขนส่งนมโดยไม่ให้รถที่ส่งนมเข้ามาภายในฟาร์มเป็นสิ่งที่เป็นไปได้	4 (25.00)	5 (31.25)	4 (25.00)	3 (18.75)	0 (0.00)	3.63	เป็นกลาง
14. เจ้าหน้าที่ผสมเทียมอาจจะนำเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยมาติดโคนมของเกษตรกรได้	1 (6.25)	2 (12.50)	6 (37.50)	4 (25.00)	3 (18.75)	3.38	เป็นกลาง
15. ถ้าพบโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่ที่ไม่จำเป็นต้องงดผสมเทียมในฟาร์มที่ยังไม่เกิดโรค	4 (25.00)	7 (43.75)	2 (12.50)	2 (12.50)	1 (6.25)	3.69	เชิงบวก
16. ถ้าพบโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในฟาร์มที่ไม่จำเป็นต้องงดผสมเทียมในฟาร์มนั้น	8 (50.00)	4 (25.00)	2 (12.50)	1 (6.25)	1 (6.25)	4.06	เชิงบวก
17. หากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์รู้ว่าเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที	0 (0.00)	2 (12.50)	4 (25.00)	6 (37.50)	4 (25.00)	3.75	เชิงบวก
18. หากเจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมรู้ว่ามีการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยจะรีบประสานงานเพื่อเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที	1 (6.25)	4 (25.00)	1 (6.25)	4 (25.00)	6 (37.50)	3.63	เป็นกลาง
19. หากผู้นำชุมชนรู้ว่ามีการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยจะรีบประสานงานเพื่อเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที	1 (6.25)	1 (6.25)	3 (18.75)	5 (31.25)	6 (37.50)	3.88	เชิงบวก
20. การกำหนดมาตรการในการงดส่งนมและมีเงินชดเชยให้เมื่อเกิดโรคปากและเท้าเปื่อย จะทำให้เกษตรกรไม่แจ้งโรคเมื่อเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยขึ้นในฟาร์ม	1 (6.25)	2 (12.50)	7 (43.75)	4 (25.00)	2 (12.50)	2.75	เป็นกลาง

ข้อความ	ร้อยละของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
21. การกำหนดมาตรการงดส่งนมโดยไม่ให้เงินชดเชยค่าน้ำนมที่หยุดส่งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม จะทำให้เกษตรกรไม่แจ้งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม	2 (12.50)	2 (12.50)	7 (43.75)	1 (6.25)	4 (25.00)	3.19	เป็นกลาง
22. หากกรมปศุสัตว์ขายวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยสำหรับโคนมในราคาได้สละ 15 บาท ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมจะซื้อวัคซีนไปฉีดให้โคนมของสมาชิก	7 (43.75)	1 (6.25)	6 (37.50)	2 (12.50)	0 (0.00)	2.19	เชิงลบ

ตารางที่ 32 ข้อมูลการปฏิบัติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม จังหวัดสระบุรี (n = 16)

หัวข้อ	ปฏิบัติถูกต้อง	ปฏิบัติไม่ถูกต้อง
ในภาวะปกติ		
1. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเป็นแหล่งกระจายวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย	14 (87.50)	2 (12.50)
2. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมมียาฆ่าเชื้อโรคให้เจ้าหน้าที่เมื่อออกไปปฏิบัติงานในฟาร์มทุกครั้ง	15 (93.75)	1 (6.25)
3. เจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมมีการทำลายเชื้อโรคที่ยานพาหนะเพื่อออกไปปฏิบัติงาน	16 (100.00)	0 (0.00)
4. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมทำลายเชื้อโรคที่รถขนส่งนม	16 (100.00)	0 (0.00)
5. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมมีการทำความสะอาดถังนมภายหลังจากส่งนมแล้ว	10 (6.25)	6 (37.50)
6. เจ้าหน้าที่ของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมทำลายเชื้อโรคที่รองเท้ายก่อนเข้าฟาร์ม	16 (100.00)	0 (0.00)
7. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมมีการอบรมวิธีการฉีดวัคซีนหรือดูแลสุขภาพสัตว์ให้เกษตรกร	14 (87.50)	2 (12.50)
ในภาวะที่มีการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่		
8. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคนม	16 (100.00)	0 (0.00)
9. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมดูแลรักษาสัตว์ป่วยให้เกษตรกร	16 (100.00)	0 (0.00)
10. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมทำลายเชื้อโรคที่รถขนส่งนม	16 (100.00)	0 (0.00)
11. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมทำความสะอาดถังนมภายหลังจากส่งนม	11 (68.75)	5 (31.25)

หัวข้อ	ปฏิบัติถูกต้อง	ปฏิบัติไม่ถูกต้อง
12. เจ้าหน้าที่ของศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมงดผสมเทียมในพื้นที่ที่มีโรคระบาด	14 (87.50)	2 (12.50)
13. เจ้าหน้าที่ของศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมมีการทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม	15 (93.75)	1 (6.25)
14. ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมแจ้งให้ฟาร์มที่เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยงดส่งนม	15 (93.75)	1 (6.25)
15. หากพบโรคระบาด ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมจะแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ให้ทราบทันที	15 (93.75)	1 (6.25)
16. หากได้รับยืนยันว่าเกิดโรคระบาด ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมแจ้งเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทราบทันที	16 (100.00)	0 (0.00)

ตารางที่ 33 ความรู้เกี่ยวกับโรคปากและเท้าเปื่อย โดยจำแนกตามหมวดความรู้เป็นรายข้อของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ในจังหวัดสระบุรี (n=33)

ความรู้ที่ทดสอบ	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	จำนวนผู้ตอบผิด (ร้อยละ)
ความรู้เรื่องเชื้อโรค		
1. โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อไวรัส	33 (100.00)	0 (0.00)
2. โรคปากและเท้าเปื่อยสามารถติดต่อในสัตว์กับคู่ทุกชนิด เช่น โค กระบือ แพะ แกะ และสุกร	33 (100.00)	0 (0.00)
อาการของโรคปากและเท้าเปื่อย		
3. อาการของโรคปากและเท้าเปื่อยคือ มีตุ่มใสที่ปาก กีบ และเต้านม และเมื่อตุ่มใสแตกหรือเป็นแผลหลุดลอกสัตว์จะเจ็บปากและขากระพริก	33 (100.00)	0 (0.00)
การแพร่กระจายเชื้อโรค		
4. ถ้ามีหมอเข้าไปรักษาโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มหนึ่งแล้วในวันเดียวกันหมอเข้าไปฉีดวัคซีนให้ฟาร์มอีกแห่งหนึ่ง โดยไม่ได้เปลี่ยนเสื้อผ้าจะทำให้โคนมในฟาร์มที่ฉีดวัคซีนป่วยได้	32 (96.97)	1 (3.03)
5. นก หู และสุนัข เป็นพาหะของโรคปากและเท้าเปื่อย	31 (93.94)	2 (6.06)
6. การที่โคที่กินหญ้าและน้ำร่วมกับโคที่เป็นโรคปากและเท้าเปื่อย จะทำให้โคติดโรคปากและเท้าเปื่อย	33 (100.00)	0 (0.00)
7. โคที่ติดเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะแพร่เชื้อให้สัตว์ตัวอื่นได้ทั้งในระยะที่โคแสดงอาการและระยะที่โคไม่แสดงอาการ	33 (100.00)	0 (0.00)
8. เชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะปนเปื้อนรถถ้านำไปชนสัตว์ที่ป่วยเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย	33 (100.00)	0 (0.00)
การป้องกันและควบคุมโรค		
9. วัคซีนที่ใช้ป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ควรฉีดครั้งแรกให้ลูกโคอายุ 4-6 เดือน	33 (100.00)	0 (0.00)
10. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคนมตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ ให้ฉีดตัวละ 2 ซีซี เข้าใต้ผิวหนัง	33 (100.00)	0 (0.00)

ความรู้ที่ทดสอบ	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	จำนวนผู้ตอบผิด (ร้อยละ)
11. วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ฉีดให้โคนมในครั้งที่ผ่านมามีชนิด 1 ซีโรไทป์ และ 3 ซีโรไทป์	20 (60.61)	13 (39.39)
12. โคนมที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยครั้งแรกในชีวิตควรจะฉีดกระตุ้นอีกครั้งห่างจากครั้งแรก 6 เดือน	26 (78.79)	7 (21.21)
13. การเก็บวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยควรเก็บในตู้เย็นในช่องแช่แข็ง	31 (93.94)	2 (6.06)
14. เมื่อมีโคนมเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยต้องรีบฉีดวัคซีนให้โคตัวอื่นที่อยู่ในฟาร์ม	22 (66.67)	11 (33.33)

ตารางที่ 34 ทศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อยโดยจำแนกเป็นรายชื่อของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ในจังหวัดสระบุรี (n=33)

ข้อความ	ร้อยละของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นหน้าที่ของกรมปศุสัตว์	5 (15.15)	25 (75.76)	2 (6.06)	0 (0.00)	1 (3.03)	3.33	เป็นกลาง
2. การฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมโดยเกษตรกรเองจะดีกว่าให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ฉีด	5 (15.15)	1 (3.03)	3 (9.09)	16 (48.49)	8 (24.24)	3.64	เป็นกลาง
3. การให้ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเป็นจุดกระจายวัคซีนเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม	6 (18.18)	14 (42.43)	3 (9.09)	6 (18.18)	4 (12.12)	3.36	เป็นกลาง
4. การล้างและฆ่าเชื้อโรคถังนมที่โรงนมมีความจำเป็นมากในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย	2 (6.06)	0 (0.00)	1 (3.03)	14 (42.42)	16 (48.49)	4.27	เชิงบวก
5. การที่เกษตรกรรีบแจ้งศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเมื่อทราบว่าปัญหาโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่จะช่วยลดปัญหาการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1 (3.03)	0 (0.00)	0 (0.00)	12 (36.36)	20 (60.61)	4.52	เชิงบวก

ข้อความ	ร้อยละของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
6. ทัศนคติที่มีโคนมในฟาร์มอื่นที่เลี้ยงอยู่ใกล้กับฟาร์มของท่าน เป็นโรคปากและเท้าเปื่อย การรีบแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ จะช่วยลดปัญหาการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย	0 (0.00)	1 (3.03)	1 (3.03)	12 (36.36)	19 (57.58)	4.48	เชิงบวก
7. การพบปะหรือพูดคุยกับเพื่อนเกษตรกรที่มีโคนมเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย จะทำให้ฟาร์มของท่านเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยได้	1 (3.03)	4 (12.12)	4 (12.12)	11 (33.33)	13 (39.40)	3.94	เชิงบวก
8. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยจะไม่มีโอกาสเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มได้อย่างแน่นอน	6 (18.18)	8 (24.24)	14 (42.43)	5 (15.15)	0 (0.00)	3.45	เป็นกลาง
9. การใช้ยาน้ำฆ่าเชื้อที่รถเข้าออกฟาร์มเป็นการสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น	18 (54.55)	11 (33.33)	2 (6.06)	2 (6.06)	0 (0.00)	4.36	เชิงบวก
10. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคที่ตั้งท้องจะทำให้แท้งได้	11 (33.33)	16 (48.49)	4 (12.12)	2 (6.06)	0 (0.00)	4.09	เชิงบวก
11. การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้กับโคสาวเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น	15 (45.46)	11 (33.33)	1 (3.03)	3 (9.09)	3 (9.09)	3.97	เชิงบวก
12. การขนส่งนมโดยไม่ให้รถที่ขนส่งนมเข้ามาภายในฟาร์มเป็นสิ่งที่เป็นไปได้	7 (21.21)	11 (33.34)	6 (18.18)	5 (15.15)	4 (12.12)	3.36	เป็นกลาง
13. เจ้าหน้าที่ผสมเทียมอาจจะนำเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยมาติดโคนมของเกษตรกรได้	2 (6.06)	2 (6.06)	3 (9.09)	18 (54.55)	8 (24.24)	3.85	เชิงบวก
14. ถ้าพบโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่ก็ไม่จำเป็นต้องงดผสมเทียมในฟาร์มที่ยังไม่เกิดโรค	5 (15.15)	7 (21.21)	7 (21.21)	9 (27.28)	5 (15.15)	2.94	เป็นกลาง

ข้อความ	ร้อยละของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
15. ถ้าพบโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในฟาร์มก็ไม่จำเป็นต้องงดผสมเทียมในฟาร์มนั้น	9 (27.27)	9 (27.27)	6 (18.18)	6 (18.18)	3 (9.10)	3.45	เป็นกลาง
16. ศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมเป็นองค์กรสำคัญในการป้องกันโรค	1 (3.03)	3 (9.09)	1 (3.03)	10 (30.30)	18 (54.55)	4.24	เชิงบวก
17. หากเจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมรู้ว่ามึโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดจะรีบประสานงานเพื่อเข้าควบคุมโรคได้ทันที	1 (3.03)	2 (6.06)	1 (3.03)	11 (33.33)	18 (54.55)	4.30	เชิงบวก
18. ศูนย์รับนํ้านมและสหกรณ์โคนมให้ความร่วมมือในการควบคุมโรคเป็นอย่างดี	0 (0.00)	2 (6.06)	1 (3.03)	14 (42.42)	16 (48.49)	4.33	เชิงบวก
19. การกำหนดมาตรการงดส่งนมและมีเงินชดเชยให้เมื่อเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม จะทำให้เกษตรกรไม่แจ้งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม	7 (21.21)	9 (27.28)	6 (18.18)	5 (15.15)	6 (18.18)	3.18	เป็นกลาง
20. การกำหนดมาตรการงดส่งนมโดยไม่ให้เงินชดเชยค่านํ้านมที่หยุดส่งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม จะทำให้เกษตรกรไม่แจ้งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม	1 (3.03)	4 (12.12)	4 (12.12)	18 (54.55)	6 (18.18)	3.73	เชิงบวก
21. หากกรมปศุสัตว์ขายวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยสำหรับโคนมในราคาได้สละ 15 บาท ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมควรจัดซื้อวัคซีนไปฉีดให้โคนมของสมาชิก	3 (9.10)	5 (15.15)	5 (15.15)	10 (30.30)	10 (30.30)	3.88	เชิงบวก

ข้อความ	ร้อยละของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ในทัศนคติต่างๆ					ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
22. หากกรมปศุสัตว์ขายวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยสำหรับโคนมในราคาได้สละ 15 บาท เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมควรรับผิดชอบในการจัดซื้อวัคซีนไปฉีดให้กับโคนมของตนเอง	2	4	3	11	13	3.88	เชิงบวก
	(6.06)	(12.12)	(9.09)	(33.33)	(39.40)		

ตารางที่ 35 ข้อมูลการปฏิบัติในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ในจังหวัดสระบุรี (n = 33)

หัวข้อ	ปฏิบัติถูกต้อง	ปฏิบัติไม่ถูกต้อง
ในภาวะปกติ		
1. ท่านเกี่ยวข้องกับกิจกรรมกระจายวัคซีน	33 (100.00)	0 (0.00)
2. เมื่อออกปฏิบัติงานในพื้นที่หน่วยงานของท่านจัดสรรยาฆ่าเชื้อให้ทุกครั้ง	33 (100.00)	0 (0.00)
3. ท่านมีการป้องกันโรค และทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์มทุกครั้ง	33 (100.00)	0 (0.00)
4. เจ้าหน้าที่ของท่านจัดอบรมเกษตรกรให้เกษตรกรฉีดวัคซีนและดูแลสุขภาพโคนมของตนเอง	31 (93.94)	2 (6.06)
ในภาวะที่มีการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่		
5. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อย ท่านฉีดวัคซีนให้โคตัวอื่นที่อยู่ร่วมฝูงในฟาร์มที่เกิดโรค	21 (63.64)	12 (36.36)
6. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่ ท่านยังไปผสมเทียมโคในพื้นที่	33 (100.00)	0 (0.00)
7. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่ ท่านยังไปผสมเทียมโคในฟาร์มที่มีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาด	33 (100.00)	0 (0.00)
8. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาด ท่านมีการป้องกันเชื้อโรคหรือทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม	33 (100.00)	0 (0.00)
9. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม ท่านให้ฟาร์มที่มีโคนมที่ป่วยงดส่งนม	32 (96.97)	1 (3.03)
10. เมื่อมีโคนมสงสัยหรือเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ท่านจะแจ้งหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาของท่านให้ทราบทันที	33 (100.00)	0 (0.00)
11. หากมีโคนมสงสัยหรือเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ท่านจะแจ้งให้เกษตรกรรายอื่นทราบทันที	33 (100.00)	0 (0.00)

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์

แบบสอบถามเรื่องความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย
ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดสระบุรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความหรือเขียนเครื่องหมาย × ลงใน หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด

1.1 ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย/นางสาว/นาง) นามสกุล

1.2 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม..... ปี

1.3 ที่ตั้งของฟาร์มโคนม บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ชื่อหมู่บ้าน

ตำบล..... อำเภอ..... เบอร์โทรศัพท์.....

พิกัด Latitude Longitude.....

1.4 ระดับการศึกษาสูงสุด

ต่ำกว่ามัธยมศึกษา มัธยมศึกษา ปวส.หรืออนุปริญญา ปริญญาตรีหรือสูงกว่า

1.5 รายได้จากการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเฉลี่ยต่อเดือน

ต่ำกว่า 10,000 บาท 10,000-20,000 บาท มากกว่า 20,000 บาท

1.6 การเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม

อาชีพหลัก อาชีพเสริม โดยมีอาชีพหลักคือ.....

1.7 ทำอาชีพเลี้ยงโคนมมาเป็นระยะเวลา..... ปี

1.8 จำนวนโคนมในฟาร์ม.....ตัว โครีดนมจำนวน.....ตัว โคพักท้อง.....ตัว

โคสาวอายุมากกว่า 6 เดือน.....ตัว ลูกโคอายุน้อยกว่า 6 เดือน.....ตัว

ปริมาณน้ำนมโดยประมาณ.....กิโลกรัมต่อวัน

1.9 สัตว์ชนิดอื่นที่เลี้ยงในบริเวณฟาร์ม

โคเนื้อจำนวน.....ตัว กระบือจำนวน.....ตัว แพะและแกะจำนวน.....ตัว สุนัขจำนวน.....ตัว

1.10 ฟาร์มมีระยะทางตั้งอยู่ห่างจาก

ฟาร์มโคนม ระยะทาง.....กิโลเมตร ฟาร์มโคเนื้อ ระยะทาง.....กิโลเมตร

ฟาร์มกระบือ ระยะทาง.....กิโลเมตร ฟาร์มแพะหรือแกะ ระยะทาง.....กิโลเมตร

สถานที่ฆ่าสัตว์ ระยะทาง.....กิโลเมตร ฟาร์มสุกร ระยะทาง.....กิโลเมตร

ตลาดนัดค้าสัตว์ ระยะทาง.....กิโลเมตร

1.11 โคนมของท่านเคยมีอาการก๊ิบเจ็บ น้ำลายยืด มีตุ่มใสหรือแผลหลุมที่ปากและก๊ิบในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาหรือไม่

มี ครั้งสุดท้ายเมื่อ..... ไม่มี

1.12 ในพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตร มีสัตว์เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาหรือไม่

มี ครั้งสุดท้ายเมื่อ..... ไม่มี

1.13 ท่านเป็นสมาชิกของศูนย์รับนม องค์การส่งเสริมกิจการโคนมฯ (อ.ส.ค.) หรือสหกรณ์โคนมที่ไหนบ้าง

1) 2) 3)

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติในการป้องกันและ ควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย × ลงใน ที่ท่านปฏิบัติเป็นประจำตรงกับตัวท่านมากที่สุดและ
เติมข้อความลงในช่องที่มีช่องว่าง

- 2.1 ปกติโคนมของท่านได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยปีละกี่ครั้ง
 ปีละ 3 ครั้ง ผู้ฉีดคือ..... ปีละ 2 ครั้ง ผู้ฉีดคือ.....
 ไม่แน่นอน ผู้ฉีดคือ..... ไม่ฉีด
- 2.2 ท่านฉีดวัคซีนให้โคนมทุกตัวที่มีอายุมากกว่า 4 เดือนหรือไม่
 ทุกตัว ไม่ทุกตัว กลุ่มที่ไม่ได้ฉีดคือ โคนสาว โคนตั้งท้อง อื่นๆ ระบุ.....
- 2.3 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม โคนมของท่านได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค
ปากและเท้าเปื่อยหรือไม่
 ฉีด ผู้ฉีดคือ..... ไม่ฉีด
- 2.4 ฟาร์มของท่านขนส่งนมขึ้นรถส่งนมที่ใด
 นอกฟาร์ม ในฟาร์ม บริเวณ หน้าโรงรีดนมหรือที่เลี้ยง ไม่ใช่หน้าโรงรีดนมหรือที่เลี้ยง
- 2.5 รถขนส่งนมเป็นของใคร
 ของตนเอง จ้างรถส่งนมที่ตระเวนรับนม อื่นๆระบุ.....
- 2.6 ปกติท่านทำลายเชื้อโรคที่รถขนส่งนมหรือไม่
 ทำ โดยวิธี พ่นยาฆ่าเชื้อที่รถ ให้รถขับผ่านบ่อน้ำฆ่าเชื้อ อื่นๆระบุ.....
 ไม่ทำ
- 2.7 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม ท่านทำลายเชื้อโรคที่รถขนส่งนมหรือไม่
 ทำ โดยวิธี พ่นยาฆ่าเชื้อที่รถ ให้รถขับผ่านบ่อน้ำฆ่าเชื้อ อื่นๆระบุ.....
 ไม่ทำ
- 2.8 ปกติท่านทำความสะอาดถังนมภายหลังจากส่งนมหรือไม่
 ทำ โปรดบอกวิธีทำความสะอาด..... ไม่ทำ
- 2.9 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม ท่านทำความสะอาดถังนมภายหลังจากส่งนมหรือไม่
 ทำ โปรดบอกวิธีทำความสะอาด..... ไม่ทำ
- 2.10 ปกติท่านทำความสะอาดถังนมหลังส่งนมที่ไหน
 ศูนย์รับนม/สหกรณ์ฯ ในฟาร์ม บริเวณ หน้าโรงรีดนมหรือที่เลี้ยง ไม่ใช่หน้าโรงรีดนม
หรือที่เลี้ยง
- 2.11 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม ท่านทำความสะอาดถังนมหลังส่งนมที่ไหน
 ศูนย์รับนม/สหกรณ์ฯ ในฟาร์ม บริเวณ หน้าโรงรีดนมหรือที่เลี้ยง ไม่ใช่หน้าโรงรีดนม
หรือที่เลี้ยง
- 2.12 ปกติท่านให้รถขนอาหารเข้าไปจอดขนส่งอาหารที่ใด
 นอกฟาร์ม ในฟาร์ม บริเวณ หน้าโรงรีดนมหรือที่เลี้ยง ไม่ใช่หน้าโรงรีดนม
หรือที่เลี้ยง
- 2.12.1 ปกติท่านทำลายเชื้อโรคที่รถขนอาหารหรือไม่
 ทำ โดยวิธี พ่นยาฆ่าเชื้อที่รถ ให้รถขับผ่านบ่อน้ำฆ่าเชื้อ อื่นๆระบุ.....
 ไม่ทำ
- 2.13 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม ท่านให้รถขนอาหารเข้าไปจอดขนส่งอาหารที่ใด
 นอกฟาร์ม ในฟาร์ม บริเวณ หน้าโรงรีดนมหรือที่เลี้ยง ไม่ใช่หน้าโรงรีดนม
หรือที่เลี้ยง

- 2.13.1 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม ท่านทำลายเชื้อโรคที่รถขนอาหารหรือไม่
 ทำ โดยวิธี พ่นยาฆ่าเชื้อที่รถ ให้รถขับผ่านบ่อน้ำฆ่าเชื้อ อื่นๆระบุ.....
 ไม่ทำ
- 2.14 ปกติท่านให้รถรับซื้อลูกโคหรือโคคัดทิ้งเข้าไปจอดขนส่งโคที่ใด
 ในฟาร์ม นอกฟาร์ม
- 2.14.1 ปกติท่านทำลายเชื้อโรคที่รถขนลูกโคหรือโคคัดทิ้งหรือไม่
 ทำ โดยวิธี พ่นยาฆ่าเชื้อที่รถ ให้รถขับผ่านบ่อน้ำฆ่าเชื้อ อื่นๆระบุ.....
 ไม่ทำ
- 2.15 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม ท่านให้รถรับซื้อลูกโคหรือโคคัดทิ้งเข้าไปจอด
 ขนส่งโคที่ใด
 ในฟาร์ม นอกฟาร์ม
- 2.15.1 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม ท่านทำลายเชื้อโรคที่รถขนลูกโคหรือโคคัด
 ทิ้งหรือไม่
 ทำ โดยวิธี พ่นยาฆ่าเชื้อที่รถ ให้รถขับผ่านบ่อน้ำฆ่าเชื้อ อื่นๆระบุ.....
 ไม่ทำ
- 2.16 อาหารหยาบที่ใช้ให้โคกินมาจากไหน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยใส่ตัวเลขใน เรียงลำดับจากมาก
 ไปหาน้อย)
 ใช้แปลงหญ้าของตนเอง ใช้แปลงหญ้าสาธารณะ จากแหล่งอื่นๆ ระบุ
- 2.17 แหล่งน้ำที่ใช้เลี้ยงโคนมมาจากไหน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยใส่ตัวเลขใน เรียงลำดับจากมาก
 ไปหาน้อย)
 แหล่งน้ำในฟาร์ม แหล่งน้ำสาธารณะ แหล่งอื่น ระบุ.....
- 2.18 ซื้อโคจากฟาร์มอื่นเข้ามาทดแทนใน 2 ปีที่ผ่านมาหรือไม่
 ซื้อ จากที่ไหน..... ไม่ซื้อ
- 2.19 ผู้ให้บริการผสมเทียมคือใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยใส่ตัวเลขใน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)
 เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม อื่นๆระบุ.....
- 2.20 ปกติท่านให้บุคคลภายนอกเข้าฟาร์มได้บริเวณไหน
 ให้เข้า บริเวณ หน้าโรงรีดนมหรือที่เลี้ยง ไม่ใช่หน้าโรงรีดหรือที่เลี้ยง
 ไม่ให้เข้า
- 2.20.1 ปกติมีการป้องกันเชื้อโรคหรือทำลายเชื้อโรคก่อนให้บุคคลภายนอกเข้าฟาร์มหรือไม่
 มี โดยวิธี พ่นยาฆ่าเชื้อที่รองเท้า ให้เดินผ่านบ่อน้ำฆ่าเชื้อ เปลี่ยนรองเท้า
 ไม่มี
- 2.21 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม ท่านให้บุคคลภายนอกเข้าฟาร์มได้บริเวณไหน
 ให้เข้า บริเวณ หน้าโรงรีดนมหรือที่เลี้ยง ไม่ใช่หน้าโรงรีดหรือที่เลี้ยง
 ไม่ให้เข้า
- 2.21.1 เมื่อมีโรคระบาด มีการป้องกันเชื้อโรคหรือทำลายเชื้อโรคก่อนให้บุคคลภายนอกเข้าฟาร์ม
 หรือไม่
 มี โดยวิธี พ่นยาฆ่าเชื้อที่รองเท้า ให้เดินผ่านบ่อน้ำฆ่าเชื้อ เปลี่ยนรองเท้า
 ไม่มี
- 2.22 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆฟาร์ม ท่านยังให้เจ้าหน้าที่มาผสมเทียมโคในฟาร์มหรือไม่
 ให้ ไม่ให้
- 2.23 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม ท่านจะรีบฉีดวัคซีนโคตัวอื่นที่อยู่ร่วมฝูงหรือไม่
 ฉีด เพราะ..... ไม่ฉีด เพราะ.....

2.24 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม ท่านดส่งนมหรือไม่

งด เอนามไปทำอะไร..... ไม่งด

2.25 ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยจากใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดย

ใส่ตัวเลขใน เรียงลำดับจากมากไปน้อย)

เจ้าหน้าที่สหกรณ์ฯ เจ้าหน้าที่อาสา เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์

ส่วนที่ 3 ทศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย × ลงใน ตามความคิดเห็นที่ตรงกับท่านมากที่สุด และเติมข้อความลงในช่องที่มีช่องว่าง

ทศนคติ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3.1 การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นการเพิ่มภาระให้กับท่าน					
3.2 ท่านคิดว่าการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมด้วยตัวเองจะดีกว่าให้ผู้อื่นฉีด					
3.3 ท่านคิดว่าท่านได้รับข่าวสารและความรู้ที่ถูกต้องเรื่องโรคปากและเท้าเปื่อยมากเพียงพอ					
3.4 ท่านคิดว่าหากมีโคนมที่เลี้ยงสงสัยหรือเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ท่านจะแจ้งศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนม					
3.5 ท่านคิดว่าหากมีโคนมที่เลี้ยงสงสัยหรือเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย จะแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์					
3.6 ท่านคิดว่าการล้าง ข่าเชื้อโรคที่ถังนมหลังจากที่ส่งนมมีความจำเป็นมากในการป้องกันโรค					
3.7 ท่านคิดว่า ถ้ามีโคนมป่วยเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยต้องรีบขายออกจากฝูงอย่างรวดเร็วจะทำให้โคนมที่เหลือไม่ป่วยเพิ่ม					
3.8 ถ้าท่านทราบว่า มีโคนมในฟาร์มอื่นที่เลี้ยงอยู่ใกล้กับฟาร์มของท่านเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะต้องรีบแจ้งศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนม					
3.9 ถ้าท่านทราบว่า มีโคนมในฟาร์มอื่นที่เลี้ยงอยู่ใกล้กับฟาร์มของท่านเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะต้องรีบแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์					
3.10 ถ้าผู้เลี้ยงโคนมที่อยู่ใกล้กับฟาร์มของท่านรู้ว่าฟาร์มโคนมของท่านเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะไม่ยอมพบปะหรือพูดคุยกับท่าน					
3.11 ท่านเชื่อว่าถ้าโคนมในฟาร์มได้รับการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยจะไม่มีโอกาสเกิดโรคในฟาร์มได้อย่างแน่นอน					
3.12 ท่านคิดว่าโคนมส่วนใหญ่มีอาการแพ้ภายหลังการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย					
3.13 ท่านคิดว่าการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อที่รถเข้าออกฟาร์มเป็นการสิ้นเปลือง					
3.14 ท่านคิดว่าถ้าฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคที่ตั้งท้องจะทำให้แท้งได้					

ทัศนคติ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3.15 ท่านคิดว่าไม่จำเป็นต้องฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยให้กับโคสาว					
3.16 ท่านคิดว่าการขนส่งนมโดยไม่ให้รถที่ส่งนมเข้ามาในฟาร์มเป็นสิ่งที่เป็นไปได้					
3.17 ท่านคิดว่าเจ้าหน้าที่ผสมเทียมอาจจะนำเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยมาติดโคนมของท่านได้					
3.18 ท่านคิดว่าเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่รอบๆ ฟาร์มก็ไม่จำเป็นต้องผสมเทียมที่ฟาร์ม					
3.19 ท่านคิดว่าโอกาสที่รถรับซื้อลูกโคหรือโคคัดทิ้งจะมีโอกาสนำเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อย มาติดโคนมของท่านน้อยมาก					
3.20 ท่านไม่สามารถเลือกซื้อโคนมทดแทนจากฟาร์มที่รู้ประวัติการเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยได้					
3.21 ท่านคิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์รู้ว่า มีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที					
3.22 ท่านคิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมรู้ว่า มีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที					
3.23 ท่านคิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่อาสาปศุสัตว์หรือปศุสัตว์ตำบลรู้ว่า มีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที					
3.24 ท่านคิดว่ามาตรการงดส่งนม และมีเงินชดเชยให้เมื่อเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มจะทำให้เกษตรกรยิ่งเสียหายเพิ่มขึ้น					
3.25 ท่านคิดว่าถ้าศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมในห้างส่งนมโดยไม่ให้เงินชดเชยค่าน้ำนมที่หยุดส่งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มจะทำให้เกษตรกรยิ่งเสียหายเพิ่มขึ้น					
3.26 หากกรมปศุสัตว์ขายวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยสำหรับโคนมในราคาได้สละ 15 บาท ท่านจะซื้อวัคซีนไปฉีดให้โคนมของท่าน					

ส่วนที่ 4 ความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย × ลงใน หน้าหัวข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

4.1 โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อโรคชนิดใด

- ไวรัส แบคทีเรีย โปรสิต ไม่มีข้อถูก

4.2 สัตว์ชนิดใดสามารถติดโรคปากและเท้าเปื่อยได้

- โค กระบือ สุกร แพะ-แกะ ถูกทุกข้อ

4.3 อาการของโรคปากและเท้าเปื่อยคือ มีตุ่มใสที่ปาก กีบ และเต้านม และเมื่อตุ่มใสแตกหรือเป็นแผลหลุดลอก สัตว์จะเจ็บปากและขากระพटक ใช่หรือไม่

- ใช่ ไม่ใช่

4.4 ถ้ามีหมอเข้าไปรักษาโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มหนึ่งแล้ว ในวันเดียวกันเข้าไปฉีดวัคซีนให้ฟาร์มอีกแห่งหนึ่ง โดยไม่ได้เปลี่ยนเสื้อผ้ามั้จะทำให้ฟาร์มที่ฉีดวัคซีนป่วยได้หรือไม่

- ได้ ไม่ได้

- 4.5 นก หุน และสุนัข เป็นพาหะของโรคปากและเท้าเปื่อย ได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.6 การที่โคที่กินหญ้าและน้ำร่วมกับโคที่เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะทำให้โคติดโรคนี้ได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.7 โคที่ติดเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะแพร่เชื้อให้สัตว์ตัวอื่นได้ในระยะใดบ้าง
 ระยะที่โคแสดงอาการ คือมีตุ่มใสที่ปาก เต้านม และกีบ ขาเจ็บหรือปากเป็นแผล
 ระยะที่โคไม่แสดงอาการป่วย
 ทั้งระยะแสดงอาการและไม่แสดงอาการ
- 4.8 เชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะปนเปื้อนรถถ้านำไปขนส่งตัวเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.9 วัคซีนที่ใช้ป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ควรฉีดครั้งแรกให้ลูกโคอายุเท่าไร
 1 - 3 เดือน 4 - 6 เดือน 6 เดือน - 1 ปี 1 ปีขึ้นไป
- 4.10 การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคนม ต้องฉีดครั้งละกี่ซีซี
 1 ซีซี 2 ซีซี 3 ซีซี 4 ซีซี
- 4.11 วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ฉีดให้โคนมในปีนี้มีชนิดใดบ้าง
 ชนิด 1 ไทป์ (ไทป์ เอ-สกลนคร) ชนิด 3 ไทป์ (ไทป์โอ เอ และเอเชีย-1)
 ถูกทั้งสองข้อ
- 4.12 สัตว์ที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยครั้งแรกในชีวิต ควรจะฉีดกระตุ้นอีกครั้งห่างจากครั้งแรกนานเท่าใด
 1 เดือน 2 เดือน 6 เดือน
- 4.13 ท่านต้องเก็บวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างไร
 วางไว้เฉยๆ แช่ตู้เย็นในช่องช่องธรรมดา
 แช่ตู้เย็นช่องแช่แข็งหรือช่องทำน้ำแข็ง แช่ตู้เย็นในช่องผัก
- 4.14 เมื่อมีโคนมในฟาร์มเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ต้องรีบฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคตัวอื่นที่อยู่ในฟาร์มใช่หรือไม่
 ใช่ ไม่ใช่

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมปศุสัตว์.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม.....

.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

แบบสอบถามเรื่องความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย
ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมในจังหวัดสระบุรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความหรือเขียนเครื่องหมาย × ลงใน หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด

- 1.1 ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย/นางสาว/นาง) นามสกุล.....
- 1.2 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม..... ปี
- 1.3 สังกัดสหกรณ์/ศูนย์รับนมนามดิบ.....
เลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ
- 1.4 ระดับการศึกษาสูงสุด
 ต่ำกว่ามัธยมศึกษา มัธยมศึกษา ปวส.หรืออนุปริญญา ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
- 1.5 รายได้จากการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเฉลี่ยต่อเดือน
 ต่ำกว่า 10,000 บาท 10,000-20,000 บาท มากกว่า 20,000 บาท
- 1.6 ระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับโคนม..... ปี
- 1.7 จำนวนโคนมที่รับผิดชอบ
 1-50 ฟาร์ม มากกว่า 50 ฟาร์มขึ้นไป
- 1.8 ท่านเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมด้วยหรือไม่
 อาชีพหลัก อาชีพเสริม โดยมีอาชีพหลักคือ.....

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติในการป้องกันและ ควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย × ลงใน ที่ท่านปฏิบัติเป็นประจำตรงกับตัวท่านมากที่สุดและเติมข้อความลงในช่องที่มีช่องว่าง

2.1 ข้อมูลการป้องกันโรคของเจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม

- 2.1.1 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเป็นแหล่งกระจายวัคซีน
 ใช่ ไม่ใช่
- 2.1.2 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมมียาฆ่าเชื้อโรคให้เจ้าหน้าที่เมื่อออกไปปฏิบัติงานในฟาร์มทุกครั้ง
 มี ไม่มี
- 2.1.3 เจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมทำลายเชื้อโรคที่ยานพาหนะเพื่อออกไปปฏิบัติงาน
 ใช่ ไม่ใช่
- 2.1.4 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมทำลายเชื้อโรคที่รถขนส่งนม
 ใช่ ไม่ใช่
- 2.1.5 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมทำความสะอาดถังนมหลังจากส่งนมแล้ว
 ใช่ ไม่ใช่
- 2.1.6 เจ้าหน้าที่ของศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนมทำลายเชื้อโรคที่รองเท้าก่อนเข้าฟาร์ม
 ใช่ ไม่ใช่
- 2.1.7 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมมีการอบรมวิธีการฉีดวัคซีนหรือดูแลสุขภาพสัตว์ให้เกษตรกร
 มี ไม่มี

2.2 การปฏิบัติการป้องกันโรคในภาวะเกิดโรคระบาดของเจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม

2.2.1 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคนม

ใช่ ไม่ใช่

2.2.2 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมดูแลรักษาสัตว์ป่วยให้เกษตรกร

ใช่ ไม่ใช่

2.2.3 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมทำลายเชื้อโรคที่รถขนส่งนม

ใช่ ไม่ใช่

2.2.4 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมทำความสะอาดถังนมภายหลังจากส่งนม

ใช่ ไม่ใช่

2.2.5 เจ้าหน้าที่ของศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมงดผสมเทียมในพื้นที่ที่มีโรคระบาด

ใช่ ไม่ใช่

2.2.6 เจ้าหน้าที่ของศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม

ใช่ ไม่ใช่

2.2.7 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมแจ้งให้ฟาร์มที่เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยงดส่งนม

ใช่ ไม่ใช่

2.2.8 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ทราบทันที

ใช่ ไม่ใช่

2.2.9 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมแจ้งเกษตรกรที่เป็นสมาชิกทราบทันที

ใช่ ไม่ใช่

ส่วนที่ 3 ทศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย × ลงใน ตามความคิดเห็นที่ตรงกับท่านมากที่สุด และเติมข้อความลงในช่องที่มีช่องว่าง

ทศนคติ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3.1 การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นหน้าที่ของกรมปศุสัตว์					
3.2 การฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมโดยเกษตรกรเองจะดีกว่าให้เจ้าหน้าที่					
3.3 การให้ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเป็นจุดกระจายวัคซีนเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม					
3.4 การล้าง ฆ่าเชื้อโรคที่ถังนมที่โรงนมมีความจำเป็นมากในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย					
3.5 การที่เกษตรกรรีบแจ้งศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเมื่อทราบว่าปัญหาโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่จะช่วยลดปัญหาการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
3.6 ทันทึที่มีโคนมในฟาร์มอื่นที่เลี้ยงอยู่ใกล้กับฟาร์มของท่านเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยการรีบแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์จะช่วยลดปัญหาการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย					

ทัศนคติ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3.7 การพบปะหรือพูดคุยกับเพื่อนเกษตรกรที่โคนมเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย จะทำให้ฟาร์มของท่านเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยได้					
3.8 การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยจะไม่มีโอกาสเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มได้อย่างแน่นอน					
3.9 โคนมส่วนใหญ่มีอาการแพ้ภายหลังการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย					
3.10 การใช้ยาฆ่าเชื้อที่รถเข้าออกฟาร์มเป็นการสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น					
3.11 การฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย ให้โคที่ตั้งท้องจะทำให้แท้งได้					
3.12 การฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย ให้กับโคสาวเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น					
3.13 การขนส่งนมโดยไม่ให้รถที่ส่งนม เข้ามาในฟาร์มเป็นสิ่งที่เป็นไปได้					
3.14 เจ้าหน้าที่ผสมเทียมอาจจะนำเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อย มาติดโคนมของเกษตรกรได้					
3.15 ถ้าพบโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่ ก็ไม่จำเป็นต้องผสมเทียมในฟาร์มที่ยังไม่มีโรค					
3.16 ถ้าพบโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในฟาร์มก็ไม่จำเป็นต้องผสมเทียมในฟาร์มนั้น					
3.17 เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์รู้ว่ามิโรคปากและเท้าเปื่อยระบาด จะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที					
3.18 เจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์ โคนมรู้ว่ามิโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที					
3.19 ท่านคิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่อาสาปศุสัตว์ หรือปศุสัตว์ตำบล รู้ว่ามิโรคปากและเท้าเปื่อย ระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที					
3.20 กำหนดมาตรการการงดส่งนมและมีเงินชดเชยให้ เมื่อเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มจะทำให้เกษตรกรไม่แจ้งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม					
3.21 การกำหนดมาตรการการงดส่งนมโดยไม่ให้เงินชดเชยค่าน้ำนมที่หยุดส่ง เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มจะทำให้เกษตรกรไม่แจ้งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม					
3.22 หากกรมปศุสัตว์ขายวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยสำหรับโคนมในราคาได้สละ 15 บาท ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมจะซื้อวัคซีนไปฉีดให้โคนมของสมาชิก					

ส่วนที่ 4 ความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย × ลงใน หน้าหัวข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

4.1 โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อโรคชนิดใด

ไวรัส

แบคทีเรีย

ปรสิต

ไม่มีข้อมูล

- 4.2 สัตว์ชนิดใดสามารถติดโรคปากและเท้าเปื่อยได้
 โค กระบือ สุกร แพะ-แกะ ถูกทุกข้อ
- 4.3 อาการของโรคปากและเท้าเปื่อยคือ มีตุ่มใสที่ปาก กีบ และเต้านม และเมื่อตุ่มใสแตกหรือเป็นแผลหลุดลอก สัตว์จะเจ็บปากและขากระเผลก ใช่หรือไม่
 ใช่ ไม่ใช่
- 4.4 ถ้ามีหมอเข้าไปรักษาโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มหนึ่งแล้ว ในวันเดียวกันเข้าไปฉีดวัคซีนให้ฟาร์มอีกแห่งหนึ่ง โดยไม่ได้เปลี่ยนเสื้อผ้าจะทำให้ฟาร์มที่ฉีดวัคซีนป่วยได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.5 นก หนู และสุนัข เป็นพาหะของโรคปากและเท้าเปื่อย ได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.6 การที่โคที่กินหญ้าและน้ำร่วมกับโคที่เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะทำให้โคติดโรคนี้ได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.7 โคที่ติดเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะแพร่เชื้อให้สัตว์ตัวอื่นได้ในระยะใดบ้าง
 ระยะที่โคแสดงอาการ คือมีตุ่มใสที่ปาก เต้านม และกีบ ขาเจ็บหรือปากเป็นแผล
 ระยะที่โคไม่แสดงอาการป่วย
 ทั้งระยะแสดงอาการและไม่แสดงอาการ
- 4.8 เชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะปนเปื้อนรถถ้านำไปขนส่งสัตว์เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.9 วัคซีนที่ใช้ป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ควรฉีดครั้งแรกให้ลูกโคอายุเท่าไร
 1 - 3 เดือน 4 - 6 เดือน 6 เดือน - 1 ปี 1 ปีขึ้นไป
- 4.10 การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคนม ต้องฉีดครั้งละกี่ซีซี
 1 ซีซี 2 ซีซี 3 ซีซี 4 ซีซี
- 4.11 วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ฉีดให้โคนมในปีนี้มีชนิดใดบ้าง
 ชนิด 1 โทป์ (โทป์ เอ-สกลนคร) ชนิด 3 โทป์ (โทป์โอ เอ และเอเซีย-1)
 ถูกทั้งสองข้อ
- 4.12 สัตว์ที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยครั้งแรกในชีวิต ควรจะฉีดกระตุ้นอีกครั้งห่างจากครั้งแรกนานเท่าใด
 1 เดือน 2 เดือน 6 เดือน
- 4.13 ท่านต้องเก็บวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างไร
 วางไว้เฉยๆ แช่ตู้เย็นในช่องช่องธรรมดา
 แช่ตู้เย็นช่องแช่แข็งหรือช่องทำน้ำแข็ง แช่ตู้เย็นในช่องผัก
- 4.14 เมื่อมีโคนมในฟาร์มเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ต้องรีบฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคตัวอื่นที่อยู่ในฟาร์มใช่หรือไม่
 ใช่ ไม่ใช่

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมปศุสัตว์.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม.....

.....

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์.....

แบบสอบถามเรื่องความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย
ของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพโคนมในจังหวัดสระบุรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความหรือเขียนเครื่องหมาย × ลงใน หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด

- 1.1 ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย/นางสาว/นาง) นามสกุล.....
- 1.2 อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม..... ปี
- 1.3 ตำแหน่ง..... ระดับ..... สังกัด.....
- 1.4 ระดับการศึกษาสูงสุด
 ต่ำกว่ามัธยมศึกษา มัธยมศึกษา ปวส.หรืออนุปริญญา ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
- 1.5 รายได้จากการประกอบอาชีพเฉลี่ยต่อเดือน
 ต่ำกว่า 10,000 บาท 10,000 - 20,000 บาท มากกว่า 20,000 บาท
- 1.6 ระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับโคนม..... ปี
- 1.7 หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม
 แนะนำส่งเสริมการเลี้ยง ผสมเทียม ฉีดวัคซีน รักษาสัตว์ป่วย อื่นๆ.....
- 1.8 จำนวนโคนมที่รับผิดชอบ
 1-50 ฟาร์ม มากกว่า 50 ฟาร์มขึ้นไป
- 1.9 โคนมในพื้นที่รับผิดชอบเคยเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย
 มี ไม่มี

ส่วนที่ 2 การปฏิบัติในการป้องกันและ ควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย × ลงใน ที่ท่านปฏิบัติเป็นประจำตรงกับตัวท่านมากที่สุดและเติมข้อความลงในช่องที่มีช่องว่าง

2.1 ข้อมูลการป้องกันโรคของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์

- 2.1.1 ท่านมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกระจายวัคซีน
 ใช่ ไม่ใช่
- 2.1.2 เมื่อออกปฏิบัติงานในพื้นที่ หน่วยงานของท่านจัดสรรยาฆ่าเชื้อให้ทุกครั้ง
 มี ไม่มี
- 2.1.3 ท่านมีการป้องกันโรค และทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม
 ใช่ ไม่ใช่
- 2.1.4 เจ้าหน้าที่ของท่านจัดอบรมเกษตรกรให้เกษตรกรฉีดวัคซีน และดูแลสุขภาพโคนมของตนเอง
 ใช่ ไม่ใช่

2.2 การปฏิบัติในการป้องกันโรคในภาวะเกิดโรคระบาดของเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์

- 2.2.1 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อย ท่านฉีดวัคซีนให้โคตัวอื่นที่อยู่ร่วมฝูงในฟาร์มที่เกิดโรค
 ใช่ ไม่ใช่
- 2.2.2 เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่ ท่านยังไปผสมเทียมโคในพื้นที่
 ใช่ ไม่ใช่

2.2.3. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่ ท่านยังไปผสมเทียมโคในฟาร์มที่มีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาด

ใช่ ไม่ใช่

2.2.4. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาด ท่านมีการป้องกันเชื้อโรคหรือทำลายเชื้อโรคก่อนเข้าฟาร์ม

ใช่ ไม่ใช่

2.2.5. เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มโคนมท่านแจ้งให้ฟาร์มที่มีโคนมป่วยจัดส่งนม

ใช่ ไม่ใช่

2.2.6. เมื่อมีโคนมสงสัยหรือเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ท่านจะแจ้งหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาของท่านให้ทราบทันที

ใช่ ไม่ใช่

2.2.7. หากมีโคนมสงสัยหรือเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ท่านจะแจ้งให้เกษตรกรรายอื่นทราบทันที

ใช่ ไม่ใช่

ส่วนที่ 3 ทักษะในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย × ลงใน ตามความคิดเห็นที่ตรงกับท่านมากที่สุด และเติมข้อความลงในช่องที่มีช่องว่าง

ทักษะ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.1 การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยเป็นหน้าที่ของกรมปศุสัตว์					
3.2 ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมควรมีส่วนร่วมในการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยให้เกษตรกร					
3.3 การฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยในโคนมโดยเกษตรกรเองจะดีกว่าให้เจ้าหน้าที่					
3.4 การให้ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเป็นจุดกระจายวัคซีนเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม					
3.5 การล้าง ฆ่าเชื้อโรคที่ถังนมที่โรงนมมีความจำเป็นมากในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย					
3.6 การที่เกษตรกรรีบแจ้งศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมเมื่อทราบว่าปัญหาโรคปากและเท้าเปื่อยในพื้นที่จะช่วยลดปัญหาการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
3.7 ทันที่มีโคนมในฟาร์มอื่นที่เลี้ยงอยู่ใกล้กับฟาร์มของท่านเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยการรีบแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์จะช่วยลดปัญหาการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย					
3.8 การพบปะหรือพูดคุยกับเพื่อนเกษตรกรที่โคนมเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย จะทำให้ฟาร์มของท่านเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยได้					
3.9 การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยจะไม่มีโอกาสเกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มได้อย่างแน่นอน					
3.10 โคนมส่วนใหญ่มีอาการแพ้ภายหลังการฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย					

ทัศนคติ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3.11 การใช้ยาน้ำฆ่าเชื้อที่รถเข้าออกฟาร์มเป็นการสิ้นเปลือง โดยไม่จำเป็น					
3.12 การฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย ให้โคที่ตั้งท้องจะทำ ให้โคแห้งได้					
3.13 การฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย ให้กับโคสาวเป็นสิ่งที่ ไม่จำเป็น					
3.14 การขนส่งนมโดยไม่ให้รถที่ส่งนม เข้ามาในฟาร์มเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ไม่ได้					
3.15 เจ้าหน้าที่ผสมเทียมอาจจะนำเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อย มาติดโคนมของเกษตรกรได้					
3.16 ถ้าพบโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในพื้นที่ ก็ไม่จำเป็นต้อง งดผสมเทียมในฟาร์มที่ยังไม่มีโรค					
3.17 ถ้าพบโรคปากและเท้าเปื่อยระบาดในฟาร์มก็ไม่จำเป็นต้อง งดผสมเทียมในฟาร์มนั้น					
3.18 เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์รู้ว่ามีการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยจะ รีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที					
3.19 เจ้าหน้าที่ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมรู้ว่ามีการระบาดของ เท้าเปื่อยจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที					
3.20 ท่านคิดว่าถ้าเจ้าหน้าที่อาสาปศุสัตว์ หรือปศุสัตว์ตำบล รู้ว่ามีการระบาดของเท้าเปื่อย ระบาดจะรีบเข้ามาควบคุมโรคได้ทันที					
3.21 การกำหนดมาตรการการงดส่งนมและมีเงินชดเชยให้ เมื่อ เกิดโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม จะทำให้เกษตรกรไม่แจ้ง เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม					
3.22 การกำหนดมาตรการการงดส่งนมโดยไม่ให้เงินชดเชยค่า น้ำนมที่หยุดส่ง เมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มจะทำให้ เกษตรกรไม่แจ้งเมื่อมีโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์ม					
3.23 หากกรมปศุสัตว์ขายวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยสำหรับ โคนมในราคาได้สละ 15 บาท ศูนย์รับนมหรือสหกรณ์โคนมจะ ซื้อวัคซีนไปฉีดให้โคนมของสมาชิก					
3.24 หากกรมปศุสัตว์ขายวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยสำหรับ โคนมในราคาได้สละ 15 บาท เกษตรกร ผู้เลี้ยงโคนมก็สามารถซื้อ วัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยเองได้					

ส่วนที่ 4 ความรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย × ลงใน หน้าหัวข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

4.1 โรคปากและเท้าเปื่อยเป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อโรคชนิดใด

- ไวรัส แบคทีเรีย โปรสิต ไม่มีข้อถูก

4.2 สัตว์ชนิดใดสามารถติดโรคปากและเท้าเปื่อยได้

- โค กระบือ สุกร แพะ-แกะ ถูกทุกข้อ

4.3 อาการของโรคปากและเท้าเปื่อยคือ มีตุ่มใสที่ปาก กีบ และเต้านม และเมื่อตุ่มใสแตกหรือเป็นแผล
หลุดลอก สัตว์จะเจ็บปากและขากระแผลก ใช่หรือไม่

- ใช่ ไม่ใช่

- 4.4 ถ้ามีหมอเข้าไปรักษาโรคปากและเท้าเปื่อยในฟาร์มหนึ่งแล้ว ในวันเดียวกันเข้าไปฉีดวัคซีนให้ฟาร์มอีกแห่งหนึ่ง โดยไม่ได้เปลี่ยนเสื้อผ้าจะทำให้ฟาร์มที่ฉีดวัคซีนป่วยได้หรือหรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.5 นก หู และสุนัข เป็นพาหะของโรคปากและเท้าเปื่อย ได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.6 การที่โคที่กินหญ้าและน้ำร่วมกับโคที่เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยจะทำให้โคติดโรคนี้ได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.7 โคที่ติดเชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะแพร่เชื้อให้สัตว์ตัวอื่นได้ในระยะใดบ้าง
 ระยะที่โคแสดงอาการ คือมีตุ่มใสที่ปาก เต้านม และกีบ ขาเจ็บหรือปากเป็นแผล
 ระยะที่โคไม่แสดงอาการป่วย
 ทั้งระยะแสดงอาการและไม่แสดงอาการ
- 4.8 เชื้อโรคปากและเท้าเปื่อยจะปนเปื้อนรถถ้านำไปขนสัตว์เป็นโรคปากและเท้าเปื่อยได้หรือไม่
 ได้ ไม่ได้
- 4.9 วัคซีนที่ใช้ป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ควรฉีดครั้งแรกให้ลูกโคอายุเท่าไร
 1 - 3 เดือน 4 - 6 เดือน 6 เดือน - 1 ปี 1 ปีขึ้นไป
- 4.10 การฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคนม ต้องฉีดครั้งละกี่ซีซี
 1 ซีซี 2 ซีซี 3 ซีซี 4 ซีซี
- 4.11 วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยที่ฉีดให้โคนมในปีนี้มีชนิดใดบ้าง
 ชนิด 1 โทป์ (โทป์ เอ-สกลนคร) ชนิด 3 โทป์ (โทป์โอ เอ และเอเชีย-1)
 ถูกทั้งสองข้อ
- 4.12 สัตว์ที่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยครั้งแรกในชีวิต ควรจะฉีดกระตุ้นอีกครั้งห่างจากครั้งแรกนานเท่าใด
 1 เดือน 2 เดือน 6 เดือน
- 4.13 ท่านต้องเก็บวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยอย่างไร
 วางไว้เฉยๆ แช่ตู้เย็นในช่องช่องธรรมดา
 แช่ตู้เย็นช่องแช่แข็งหรือช่องทำน้ำแข็ง แช่ตู้เย็นในช่องผัก
- 4.14 เมื่อมีโคนมในฟาร์มเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย ต้องรีบฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยให้โคตัวอื่นที่อยู่ในฟาร์มใช่หรือไม่
 ใช่ ไม่ใช่

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการป้องกันและควบคุมโรคปากและเท้าเปื่อย

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมปศุสัตว์.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์รับนมและสหกรณ์โคนม.....

.....